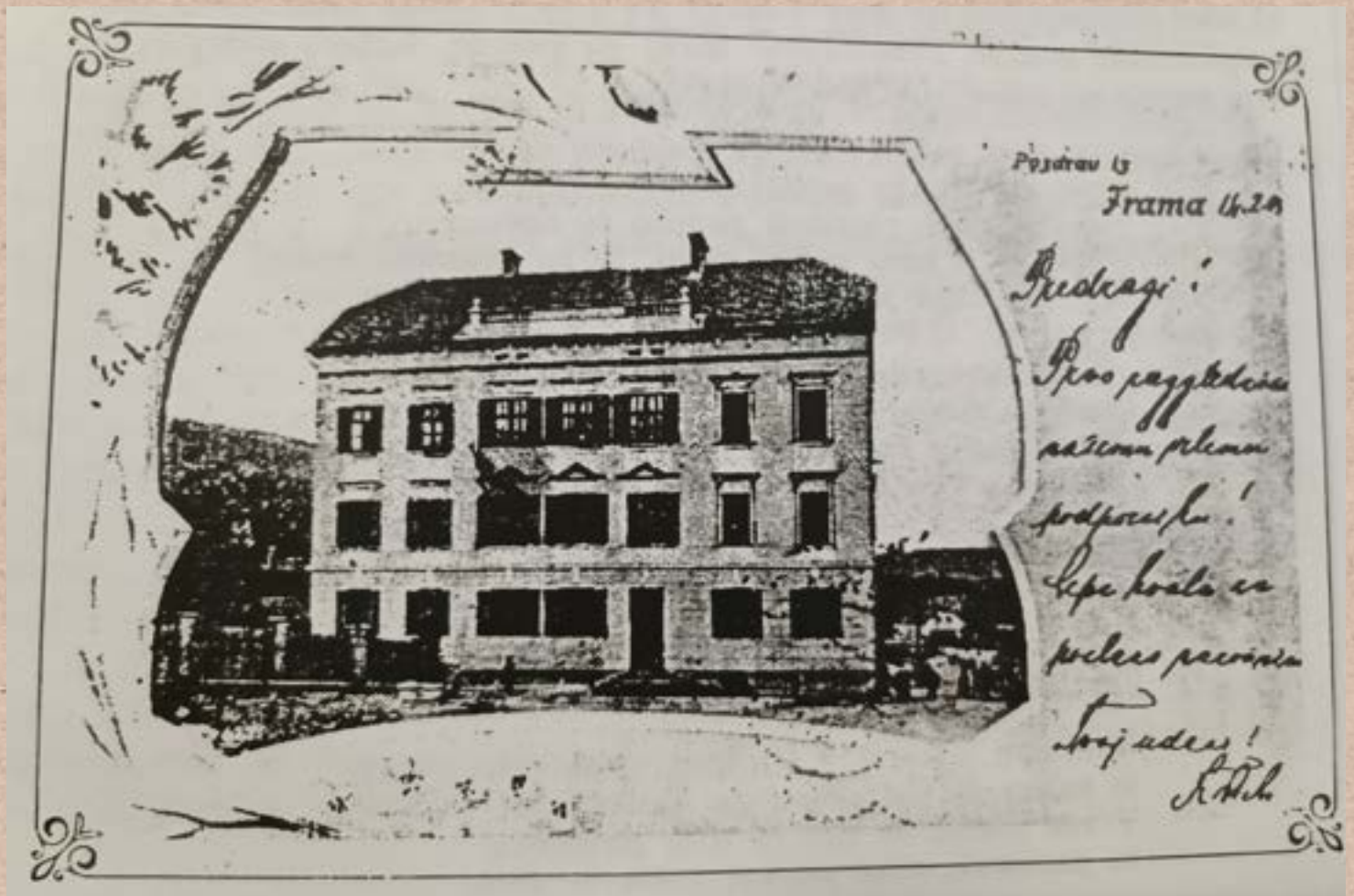

150 LET ŠOLE FRAM IN 215 LET ORGANIZIRANEGA ŠOLSTVA V FRAMU

Kjer so v jami mlinci sami,
je za hramom hram,
kjer se čuje kovač kuje -
to vam je naš Fram!
(Oroslav Caf)

**150 LET ŠOLE FRAM IN
215 LET ORGANIZIRANEGA ŠOLSTVA V FRAMU**

Izdano ob 150-letnici šolskega poslopja OŠ Fram

Uredniški odbor: Simona Napast in Tatjana Ajd Krامل

Založila: Osnovna šola Fram, Občina Rače - Fram

Besedila zbrala, uredila in jezikovno pregledala: Simona Napast

Oblikovanje: Simona Napast

Fotografije: šolske kronike, arhiv šole, dLib, spletni Večer, Innea studio,

Vlasta Celestina Jošt, Slavko Osebik, Simona Napast

Tisk: Tiskarna Rojko, d. o. o., Ptujška cesta 80, 2327 Rače

Naklada: 300 izvodov

Fram, september 2023

Prvi natis

Vse pravice pridržane.

Noben del te publikacije se ne sme reproducirati,
shraniti v pomnilniških sistemih ali posredovati v kakršni koli obliki
v elektronskem, mehničnem ali fotokopirnem zapisu
brez predhodnega dovoljenja.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.3(497.4Fram)(091)

OSNOVNA šola Fram

150 let šole Fram in 215 let organiziranega šolstva v Framu : [izdano ob 150-
letnici šolskega poslopja OŠ Fram] / [uredniški odbor Simona Napast in Tatjana
Ajd Krامل ; besedila zbrala, uredila Simona Napast ; fotografije šolske kronike ...
et al.]. - 1. natis. - Fram : Osnovna šola : Občina Rače - Fram, 2023

ISBN 978-961-96344-0-0 (Osnovna šola Fram)

COBISS.SI-ID 161857539

**150 LET ŠOLE FRAM
IN 215 LET
ORGANIZIRANEGA
ŠOLSTVA V FRAMU**

September 2023

Nagovor Vesne Lešnik, ravnateljice OŠ Fram

V čast mi je zapisati uvodne besede v biltenu, ki smo ga izdali z namenom proslavitve pomembnega mejnika v zgodovini naše šole. Proslavljamo namreč njen 150. rojstni dan. Pred toliko leti se je namreč v precej skromnejših prostorih v primerjavi z današnjimi na mestu, kjer stoji šolsko poslopje v Framu, začela izjemna izobraževalna pot, ki traja še danes.

Letos se oziramo nazaj in se spominjamo tistih, ki so pred nami gradili šolo z vizijo zagotavljanja kakovostnega izobraževanja, ki bi oblikovalo mlade ume in jih pripravilo na izzive prihodnosti. Z različnimi aktivnostmi, dejavnostmi, prireditvami in seveda tudi z biltenom, ki ga držite v rokah, se poklanjamo vsem, ki so kadar koli prispevali k temu, da je naša Osnovna šola Fram postala osrednji steber znanja v našem kraju.

Ob tej obletnici se sprašujemo, kaj nas ločuje od tistih prvih dni. Odgovor je preprost: razvoj. Šola se je razvijala, prilagajala novim trendom in potrebam, ob vsem tem pa ohranila svojo edinstveno identiteto. Nekdanje manjše šolsko poslopje je danes precej večji, živahnejši center učenja, ki ponuja raznolik program in priložnost za razvoj in rast naših učencev.

Seveda pa si ob tej priložnosti dovolimo sanjariti tudi o prihodnosti. Čeprav nihče ne more natančno napovedati, kakšna bo šola čez 150 let, vemo, da bomo vselej ohranjali temeljno poslanstvo in vizijo - vzgajati in izobraževati odgovorne, kritične, z lastno glavo misleče otroke in mladostnike ter nuditi odlično osnovno izobrazbo, da bodo lahko naši učenci brez težav nadaljevali svojo izobraževalno ali poklicno pot.

Imam izjemno priložnost, da se kot aktualna ravnateljica zahvalim bivšim generacijam za ves vložek tako v izgradnjo današnje zgradbe kot tudi prenašanje znanja mnogim generacijam, hkrati pa apeliram na sedanje in bodoče rodove, da nadaljujemo to dediščino, saj je naša odgovornost, da skupaj oblikujemo prihodnost.

Naj živi šola v Framu, šola, ki jo imamo radi!

Nagovor Sama Rajšpa, župana občine Rače - Fram

Spoštovane občanke in občani, leto 2023 je za Fram, okoliška naselja in širšo lokalno skupnost izjemnega pomena, saj praznujemo 150 let šole in več kot 200 let šolstva v Framu. To je priložnost, da se spomnimo naših začetkov, se s ponosom ozremo na dosežke in zagnano zakorakamo v prihodnost. Nekdanje generacije so z veliko predanostjo in trdim delom gradile temelje lokalnega izobraževalnega sistema.

V času zametkov šolstva v našem kraju so bile okoliščine popolnoma drugačne od današnjih. Naše prednike so zaznamovale skromne razmere, a vera v izobraževanje jih je gnala naprej. Z odločitvijo za gradnjo šole so bili postavljeni temelji za razvoj in rast naše šole, srca Frama. Časovna prelomnica nas spominja na dolgoletno izobraževanje in vzgojo v našem kraju. Ob tej priložnosti se želim ozreti v zgodovino, na naše korenine, našo dediščino in dosežke ter se obenem zazreti v prihodnost, saj je šola temeljni kamen napredka.

S ponosom povem, da sem tudi sam del zgodovine šolstva v Framu, saj sem v framski šoli pred nekoliko manj kot štirimi desetletji gulil klopi in teh časov z veliko lepimi trenutki se z veseljem spominjam. Šola ni namenjena le učenju, temveč tkanju trajnih prijateljstev, kovanju vrednot in prepletanju spominov, ki jih nosimo s seboj skozi vse življenje. Že od takrat, ko sem obiskoval našo osnovno šolo, je bil storjen velik napredek. Zgradba se je dogradila, pridobila telovadnico, se razširila preko ceste v zgradbo Turner, predvidena pa je že nova širitev in pridobitev dodatnih prostorskih kapacitet.

V preteklih 150 letih je osnovna šola v Framu postala steber skupnega življenja. Generacije učiteljev in otrok smo prehajale skozi šolska vrata, polne radovednosti in pričakovanj, vsaka za sabo puščajoč svoj pečat in prispevek Framu. Učitelji so s predanim delom omogočili, da smo rasli, se učili in se pripravili na življenjske izzive. Praznovanje 150-letnice nas spodbuja k razmišljanju o tem, kako še naprej negovati in krepiti našo krajevno izobraževalno ustanovo. Spreminjajoči se časi zahtevajo prilagoditve, zato se na lokalni ravni skupaj z učitelji trudimo vzpostaviti sodobno izobraževanje, ki bo naše otroke pripravljalo na izzive prihodnosti.

Zavedamo se pomena digitalizacije, medpredmetnega povezovanja in razvoja kompetenc, ki bodo naše osnovnošolce usmerjale v uspešno življenje.

Vendar pa ne smemo pozabiti na tiste vrednote, ki so že stoletja temelj našega skupnega življenja: spoštovanje, odgovornost, solidarnost in strpnost so tiste lastnosti, ki jih želimo skozi učni proces v osnovni šoli prenašati na naše otroke, saj prav te gradijo trajno in uspešno družbo.

Ponosni smo na vse dosežke naše šole skozi vseh 15 desetletij. Imamo uspešne športnike, umetnike, odlične učence, nadarjene znanstvenike in vsestranske posameznike, ki so začeli svojo pot prav v framski šoli.

Naša skupna odgovornost je, da se Osnovna šola Fram še naprej razvija in sledi potrebam sodobnega sveta. Da bi naša osnovna šola lahko še naprej uspevala in se razvijala, je ključnega pomena sodelovanje med šolo, starši, občino in ostalimi deležniki. Skupaj lahko oblikujemo izobraževalno okolje, ki bo spodbujalo učenje, ustvarjalnost in pozitiven duh. Vzgajati otroke ni le naloga šole, ampak tudi skupnosti. Zagotoviti moramo izobraževalno okolje, v katerem se bodo naši otroci počutili varni, vzpodbujeni in navdihnjeni.

Ob tej priložnosti izražam hvaležnost in spoštovanje vsem, ki so soustvarjali zgodbo o uspehu framske šole. Posebne zahvale gredo našim učiteljem in vzgojiteljem, ki z ljubeznijo in predanostjo prenašajo znanje na naše otroke, staršem, ki jih na izobraževalni poti podpirajo, znanja željnim učencem in vsem tistim, ki ste v preteklosti in sedanjosti na kakršen koli način prispevali k razvoju naše osnovne šole.

Veseli me, da bomo skupaj proslavili to izjemno obletnico in da bomo tudi v prihodnje gradili temelje znanja, modrosti in dobrih odnosov.

UČITELJ S SRCEM

Franc Rat (1873), župnik v Framu, zaslužen za odkup in preureditev grajskega skladišča v šolsko poslopje, je v rokopisu zapisal: »Učitelj je mož, ki mora več znati, kakor kar uči, da druge prav in dobro učiti zmore. On je, ki sicer s telesom nizko, z dušo pa visoko živeti mora, da se vselej tako vede, kakor se njegovemu častnemu stanu gre in spodobi. On je, ki mu mora biti več dolžnost kakor pa plača pri sercu. On je, ki mora vsem za zgled biti in svetovati znati. On je, ki mora s svojim stanom zadovoljen biti, zato ker lahko v njem dobro dela in stori. On je, ki mora pripravljen biti za šolo in mladino vse prestati in darovati.«

SREDINA 19. STOLETJA

Učitelj bi naj posredoval tisto splošno znanje, ki je bilo za posameznika nujno potrebno ne glede na vlogo, ki jo bo imel v družbenem življenju. To je seveda pismenost, hkrati pa naj bi poskrbel tudi za vzgojo, za oblikovanje otrokovega karakterja. Učitelj je v tem obdobju učil predvsem s palico, s strogim discipliniranjem in drilom, torej z zunanjo prisilo. (Grujič et. al., 2021)

KONEC 19. STOLETJA

Slovenska pedagoška literatura v tem času kritizira uporabo kaznovalnih metod in zagovarja milejše pristope. Prestrog učitelj ne doseže pravih uspehov in mora zatorej posegati po drugih vzgojnih sredstvih, saj so otroci zaradi telesnega kaznovanja slabo obiskovali šolo. Učitelj naj bi bil bolj prijazen, ljubezniv, potrpežljiv. (Grujič et. al., 2021)

"UČITELJ MORA BITI TAKŠEN, KAKRŠNE ŽELI VZGOJITI SVOJE UČENCE. BITI MORA RESNOBEN, MOLČEČ, PONIŽEN, RAZUMEN, MODER, POTRPEŽLJIV, ZMEREN, GOREČ, PAZLJIV, ZNAČAJEN IN POBOŽEN. NJEGOVE NAJBOLJ POMEMBNE LASTNOSTI NAJ BODO MORALNOST, SKROMNOST, PONIŽNOST, UBOGLJIVOST IN HVALEŽNOST, KAKOR TUDI VERNOST IN NARODNA ZAVEDNOST. NJEGOVA STOPNJA ZNANJA IN SPOSOBNOST POUČEVANJA JE ŠELE NA DRUGEM MESTU, SAJ JE IMELA VSEBINA POUKA SEKUNDARNI POMEN, OBLIKOVANJE OTROKOVEGA KARAKTERJA PA PRIMARNEGA." (GRUJIČ ET. AL., 2021)

Um otrokom in potokom dežja daj, o Bog, reši ljudi v stiski hudi grehov in nadlog.

Pesem o Framu, Oroslav Caf, 1854

ANDREJ EBERL IN JAKOB SCHÖN

Začetek šolskega pouka v Framu sega v Napoleonove čase. Že leta 1808 (po nekaterih zapisih 1802) je komaj 22-letni **Andrej Eberl (Blatnik)**, čevljar in tkalec, v mežnariji otroke učil branja, pisanja in računanja. To častivredno delo je opravljal 10 let, a je zaradi slabega plačila odšel v Ruše.

UČITELJ NAJ BO PRIMERNO NAGRAJEN

Po Eberlu je službo učitelja prevzel **Jakob Schön**, ki je svoje delo cenil in zanj želel pošteno plačilo. Po šolski vizitaciji, ki jo je opravil Jožef Nunzan, je bilo odločeno, da mora učitelj prejemati letno denarno plačilo v vrednosti »100 mecnov rži (1 mecen=6,35 kg), 10 veder vinskega mošta ter 6 in pol sežnjev po 36 dolgih bukovih polen za kurjavo«. (Grafenauer, 2013, str. 165)

POTREBA PO NOVIH ŠOLSKIH PROSTORIH

Leta 1816 so ostali brez učilnice v Prelogovi hiši pod cerkvijo, zato so za namene poučevanja preuredili staro grajsko skladišče, ki je kot šolsko poslopje služilo kar 46 let (tj. do 1862).

Iz leta v leto je raslo število otrok; če je leto v Eberlovih časih pomenilo 11 otrok, se je v šolskem letu 1865/66 številka povzpela na 303 učence. (Grafenauer, 2013)

Framska gospoda je leta 1606 v prijavi davčne osnove priložila grb.

Puščice so namigovale na obrambo, kamni so predstavljali grad, desnica s kamnarskim kladivom pa ponazarja nekdanje framske kamnolome. (Grafenauer, 1988)

SPLOŠNA ŠOLSKA NAREDBA

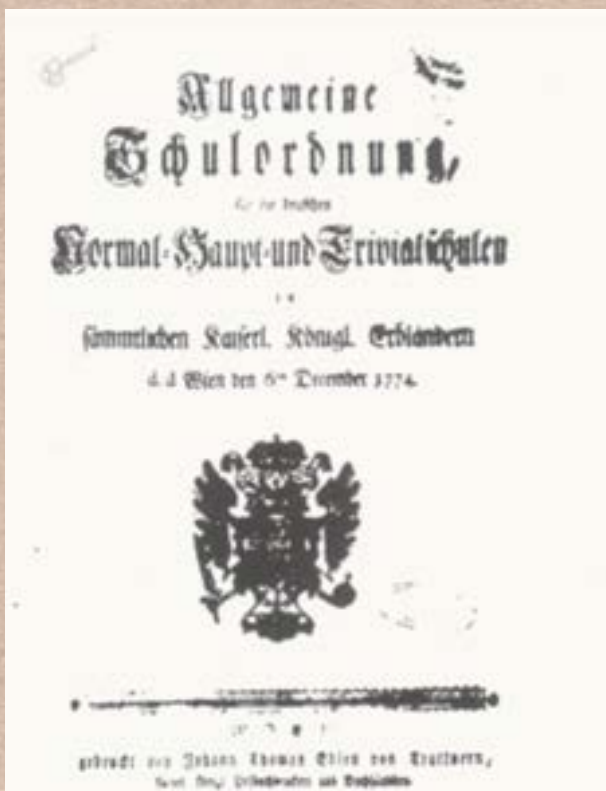
V 2. polovici 18. stoletja je vladarica habsburških dežel, cesarica Svetega rimskega cesarstva, Marija Terezija, začela urejati do tedaj zanemarjeno področje šolstva. Zavedati so se začeli, da k uspešnejšemu gospodarstvu več prispevajo pismeni in izobraženi ljudje. S sinom Jožefom II. sta z gospodarsko-družbenimi novitetami in številnimi reformami spremenila način življenja preprostega prebivalstva.

PRVI OSNOVNOŠOLSKI ZAKON

1774. je s Splošno šolsko naredbo šolska obveznost za otroke 6.-12. leta na celotnem slovenskem ozemlju postala obvezna ne glede na spol ali socialni izvor. Kljub vsemu pa je zakon ostajal v mejah priporočila, saj so otroci lahko šolsko učenost pridobivali le v zimskem času, ko ni bilo večjih kmečkih opravil.

VRSTE ŠOL, PREDMETNIK IN UČNI JEZIK

Na podeželju so se ustanovljale preproste trivialke, v večjih mestih večrazredne glavne šole, v glavnih mestih pa normalke. Vsebine so se med šolami razlikovale, na podeželju je bil glavni poudarek na verouku, branju, pisanju in računanju. Učni jezik ni bil predpisan, a so predvidevali, da se bo poučevalo v nemškem jeziku.

Naslovnica Šolske naredbe (6. 12. 1774).

UČITELJI IN ŠOLSKI NADZORNIKI

Šolska naredba je uvedla poklic osnovnošolskega učitelja in predpisala njegovo izobrazbo.

Krajevni šolski nadzorniki so bili po navadi domači župniki, učitelji pa so bili primorani zaradi slabega plačila opravljati še kakšno dopolnilno dejavnost.

DRUGA ŠOLSKA NAREDBA

Avstrijska šolska reforma na framskem področju ni naredila velikega premika, francoska revolucija pa je s svojimi idejami še dodatno zavrila razsvetljensko dejavnost.

NOVA PRIZADEVANJA

Slovenec Jožef Špendov, vodja Študijske komisije za osnovno šolo na Dunaju, je sodeloval pri obnovljeni terezijanski šolski reformi.

Leta 1805 je nastala Politična šolska ustava nemških šol, ki je bila v veljavi vse do leta 1869.

Zakon je poudarjal vzgojno vlogo verouka in uvajal cerkveno nadzorstvo (dekani so letno obiskovali šole in o njihovem stanju poročali cerkvenemu svetu).

UČITELJEVO DELO

Osnovne šole so bile večinoma enorazrednice, učitelji so dohodek pridobili od cerkovniških poslov ali šolnin, poleg poučevanja pa so opravljali različne dodatne službe (kot organisti, notarji).

Na Štajerskem je prevladoval nemški učni jezik, le v nedeljskih šolah se je praviloma uporabljala slovenščina.

RAZDELJENE VLOGE

V tedanjem času je veljalo, da je duhovnik po naravi vzgojitelj, delo učitelja pa je, učence naučiti brati, pisati in računati. Poglavitna vloga šole je bila vzgojna, učitelj je bil postranskega pomena.

Med obojimi so se pojavljala velika trenja, kljub vsemu pa se je širila mreža rednih in nedeljskih šol.

Slednjim je politična oblast namenjala večjo težo, dokler nazadnje niso postale obvezne za vse otroke 12.-15. leta starosti.

ILIRSKÉ PROVINCE

Kljub dejstvu, da se je izvajanje šolskih reform v času Napoleona nekoliko ustavilo, je ustanovitev Ilirskih provinc v letih 1809-1813 (z glavnim mestom Ljubljana) pomenila tudi prvo uradno priznanje slovenskega jezika v osnovnih šolah in deloma v gimnazijah. Zaradi uvedbe slovenščine kot uradniškega jezika je nastopila tudi potreba po učbenikih v slovenskem jeziku, česar se je tedaj navdušeno lotil Valentin Vodnik in francoskemu vojskovodji napisal slavospev Ilirija oživiljena, ki je bila objavljena v njegovi Gramatiki za gimnazijo.

FRANC DOMANJKO

Z nastopom novega učitelja (1818) se za Fram začne zlata doba. Farna šola Sv. Ana je postala "budilka narodne zavesti in trdnjava proti potujčevanju". (Koropec, 2001)

Priljubljeni učitelj je otrokom vcepljal ljubezen do maternega jezika, tudi v pesmih. Za otroke, ki so zaključili osnovno šolo, je uvedel obvezno nedeljsko šolo (12.-15. leta starosti).

ŠTEVILČNA UČEČA SE MLADEŽ

Franc Domanjko se je leta 1800 rodil na Ptujski Gori. Zaključil je 6 razredov latinskih šol, kot učitelj pa je v Framu služboval celih 39 let, vse do svoje smrti.

Učenci so ga spoštovali, saj jim je z znanjem odprl vrat v svet. Ludvik Černež (1912) je iz pripovedovanja matere izvedel, kako so ga zaradi dobrote in modrosti častili tudi starši. Bil je učitelj, ki je učencem ostal v blagem in nepozabnem spominu. Med njimi je bil najznamenitejši dr. Pavel Turner, po katerem se danes imenuje framsko kulturno-umetniško društvo.

Domanjkova pesem, objavljena v Kmetijskih in rokodelskih novicah, 30. aprila 1845.

UČENEC SVETOVNEGA SLOVESA

Turnerjev Pavlek s Planice je svojemu ljubemu učitelju izkazal neizmerno hvaležnost s tem, da je pridobljeno znanje s pridom uporabil v svetu, obenem pa človeku, ki ga je navdušil za učiteljevanje in pridobivanje vseh vrst znanj, po smrti na framskem pokopališču postavil spomenik z zveličavnim zapisom:

"Bil je po božji milosti vzor najboljšega učitelja, mož najblažjega srca, človek najlepših čednosti."

Fotografija dr. Pavla Turnerja, objavljena v Zvončku, k življenjepisni črtici Lud(o)vika Černeža.

SPOZNAVJE.

Kar tale v nos' se zasađilo,
Ste vi, Navice! domestilo.

Doveč nauka sin imel
V jeziku govornem,
Slovensk otrok ga kopersel
Sin po slovenskino.

Slovene so trdi, ačni moš
Naj razjki oče bli,
Čil' me niso kar za groš
V prelep' slovensin.

Imel pa tale sin domi,
Bi šolnikovi sin;
Gé jutra odo do volera.
Sin tridal staj spenka.

Paten v lérh nastih sem
Učil se let deset,
Da ataj med šolnik se znan
Slovensko-nemško sté,

So v tale me postavil,
Slovenski bil je rođ;
Učitel' se mi govil:
„Slovensi smo, gospod!“

„Vem, vem, de ste Sloveni vi,
Ted jaz sim nekaj bli,
Slovensko pa, moj' ljubljeni!
Se z vami kom nič!“

Je res — de lasi ničel' sem,
He znan slovensin,
Če ted se — po pravci' potem —
Mi je spodikala.

Kdaj pak povedat' ni me vram —
Nej vi slovenski svet —
Bo prav slovensin is se znan,
De je nim en svet.

Če kón je tako zgodá bla,
Ko men' pretikli zas.
Nej prime majh se stopaja,
Uči slovensk' se gta.

Navice! vé abadile ste
Slovensin spet v nos',
Is vram vam zahvalin se,
Spet vem, de sin Slove.

Katé poljukim *) je eskret
Vesel, Navice! vas,
Vas k vrojnu pridá boštem krat',
Is kvati' vas na gta!

Is Stajerskiga. Domanjko.

*) Poljukiti ali kuhnuti.

OROSLAV CAF

Pisalo se je leto 1839, ko je mesto kaplana v cerkvi sv. Ane prevzel človek, ki je ime Fram in njegovih ljudi ponesel daleč čez meje majhne pohorske vasi. Ugleden katehet se je družil z mnogimi slovanskimi učenjaki tedanjega časa in pripomogel h krepitvi narodne zavesti in ohranjanju slovenskega jezika.

UČENJAK, POLIGLOT, JEZIKOSLOVEC

Pavla Turnerja sta v času njegovega šolanja zaznamovala dva velika človeka, Domanjko in Caf (označil ga je kot pravega dušnega pastirja po Božji milosti). Oba sta posedovala veliko ljubezen do slovenskega naroda in jezika (Caf je bil obenem poznavalec in prevajalec iz več jezikov).

Po zaslugi vnetega kaplana Jurija (Oroslava) je Fram že leta 1840 dobil sirotišnico, knjižnico, prvo slovansko čitalnico, prav tako se je zaradi njega v Kmetijskih in rokodelskih novicah prvič pojavila poslovenjena beseda Fram (prej Frauheim).

V šolah je prepovedal nagrajevanje otrok z nemškimi knjigami in se zavzemal za poenoten slovenski jezik.

ZBIRATELJ NARODNEGA BLAGA

Caf je rad obiskoval svoje farane, med njimi posedal, poslušal zgodbe in se pridružil njihovemu petju. Leta 1841 se je lotil zapisovanja besedil. Ohranili so se štirje rokopisni zvezki 374 pesmi, 259 pa jih je vključenih v Štrekljevo zbirko Slovenskih narodnih pesmi. Ravnatelj Oskar Štern je med njimi izbral nekaj 'framskih' pesmi in jih 1976. izdal pod naslovom Slovenske narodne pesmi iz Framu.

Lepote Framskega in vrline njegovih prebivalcev je Caf opisal v pesmi Frajham (1845). V njej je razodel, kar mu je narekovalo srce, kot je zapisal v 1. dvovrstični kitici, kateri jih je sledilo še 25. Vsaka odkriva tedanje dejavnosti Framu, razmah majhnih obrti, predvsem pa hvali srčnost ljudi in lepote kraja.

Oroslav Caf je najlepša leta preživel v Framu. Iz njegovega okolja je bil leta 1859 po sili razmer iztrgan, česar ni nikoli prebolel.

MIHAEL VUČNIK (BUČNIK)

Domanjka je po smrti (1858) za eno leto nadomestil učitelj **Ferdinand Postružnik**, nato pa je 13 let z učenci Farne šole Fram preživel **Mihael Vučnik** (v nekaterih virih zapisan tudi kot Bučnik). Znan je bil kot odličen pevovodja. S pevskim zborom je nastopal na mnogih prireditvah v kraju in izven njega.

ŠOLSKI PROTOKOLI

V času Vučnikovega učiteljevanja so bili uvedeni šolski protokoli, neke vrste predhodniki sodobnega nacionalnega preverjanja znanja. Učitelji so morali vsako leto v dekanat pošiljati naloge, ki so jih reševali učenci, dekan jih je pregledal ter na ta način preveril znanje učencev in prizadevnost učiteljev.

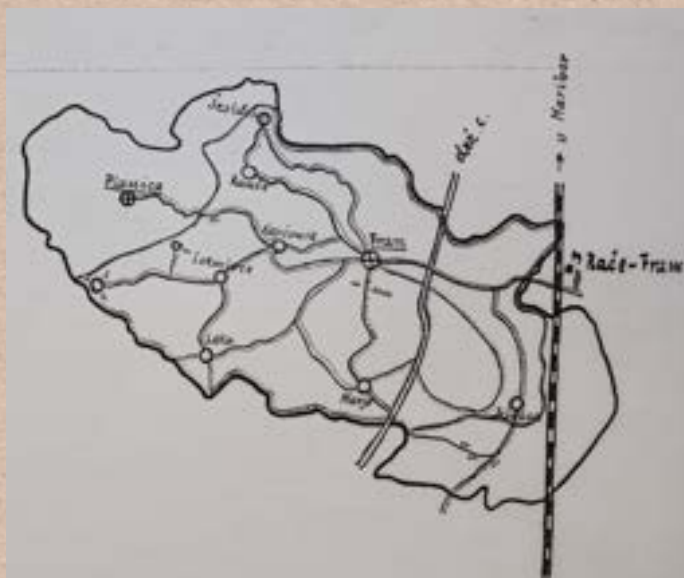
Učitelj Mihael je skupaj s podučiteljem **Tomažem Moheričem** poučeval 190 rednih učencev in 105 nedeljskih, s tem da je pouk potekal le v eni učilnici. Dve leti kasneje se jima je pridružil še **Anton Hren** (delo učitelja je opravljal 14 let).

Prostorska stiska pa je postajala vse večja.

ŠOLSKI OKOLIŠ

Šolski okoliš ostaja nespremenjen vse do danes (Fram, Kopivnik, Loka, Ranče, Šestdobe, Požeg, del Ješence, Morje, Planica):

Nekdanja ravnateljica OŠ Fram, Gabrijela Grafenauer, je bila neprecenljiva kulturno-izobraževalna podpornica Framu. Šoli in kraju je bila predana z dušo in telesom, njena poizvedovanja in brskanja po arhivih in kronikah so nam odkrila marsikaj novega in presenetljivega glede zgodovinskega razvoja šolanja v kraju in spreminjanja šolske stavbe.

Slika prikazuje graščinsko skladišče, v katerem je od leta 1816 potekal pouk.

Pod skico je zapis Gabrijele Grafenauer, profil starega šolskega poslopja pa je našel svoje mesto v kroniki Framsko (2013).

ODKUP ŠOLSKEGA POSLOPJA

20. maja 1860 je Anton Martin Slomšek v Framu opravil kanonično vizitacijo in ugotovil, da kraj nujno potrebuje novo šolsko zgradbo.

FRANC RAT

Graščinsko poslopje, v kateri se je izvajal pouk, je leta 1847 prešlo v last grofa Klementa Brandisa. Ta ni bil naklonjen popravilu strehe, ki je močno zamakala. 1862. so se zato začela pogajanja za odkup, katera je vodil tedanji župnik Franc Rat, ki je zaslužen za obsežno framsko kroniko, pospeševanje gospodarstva in podporo šolstvu.

Prenova se je uspešno zaključila leta 1864 - pridobili so učilnico, stanovanje za učitelja in vrt, a število šolajočih se otrok je nezadržno raslo in kljub dvoizmenskemu pouku je bil en prostor za 300 vpisanih otrok veliko premajhen.

Načrt za gradnjo šole (Župnijska kronika Fram, 1844)

ZLATI KRIŽ ZA ZASLUGE

Med svojim obiskom je škof Slomšek pohvalil delo **Mihaela Vučnika**, po zaslugi katerega je bil pouk tudi v poletnem času srednje dobro obiskan kljub domačim opravilom. Za 48-letno delovanje v šolstvu je bil učitelj leta 1872 odlikovan z zlatim križem za zasluge.

Po njegovem odhodu je otroke začasno poučeval **Matija Soršak**, nato pa do leta 1886 **Anton Hren**, ki je bil med drugim vnet sadjar.

"Slavna Frajhamška fara je sploh glede narodnega duha in drugih lepih prednosti kakor prijazen vrt sredi nemškutarske puščave, ki se širi od Maribora doli ob vzhodnem pobrežju Pohorja." (zapis nekega Framčana v Slovenskem glasniku leta 1873, vir: Grafenauer, 1988)

Ta zapis najlepše osvetli Sivec (2022, str. 243) v povzetku nagovora dr. Derganca v Slovenskem narodu: "Dunajska vlada je brez dvoma hotela slovenski narod ponemčiti, nekaj preko svoje birokracije, najbolj pa z nemškimi šolami. Nemški jezik je prevladoval ne samo v srednjih in višjih šolah, ampak tudi v vseh deželnih šolah, iz katerih pa so začeli z uspehom izganjati tuji jezik naši domoljubni dekani in župniki že okoli leta 1840. Dunajski mogočnejši so zato napovedali slovenščini najbolj srdit boj. V šolskih pravilih se je uporaba slovenščine upoštevala med glavne grehe..."

NOVA ŠOLSKA REFORMA

Z avgustom 1864 so šolsko-cerkveni opravični odbori prevzeli vse šolske zadeve, medtem ko je bil pouk še vedno izključno v domeni cerkve. Že 1869. je bil sprejet nov šolski zakon, ki je za šolske zadeve pooblastil krajevne šolske svete.

ŠOLA SE LOČI OD CERKVE

Z novim, že 3. zakonom o OŠ so šole postale državne in deželne ustanove, učitelji so začeli prejemati redno plačo, obenem pa niso več opravljali cerkvenih služb in tako postali neodvisni od duhovščine. Z odprtjem učiteljskih in organiziranjem konferenc je bilo poskrbljeno za večjo izobrazbo in povezovanje učiteljskega kadra. Učiteljice prvič postanejo enakovredne svojim moškim kolegom.

ŠOLSKA OBVEZA

Zakon je narekoval osemletno obvezo, s tem da ni bilo nujno, da otrok konča vseh osem razredov. Ljudske šole so se ustanovljale povsod, kjer je bilo vsaj 40 otrok od njih oddaljenih 4km. Bile so eno- do osemrazrednice.

Zakon o narodnih šolah, ki je izšel leta 1929, na področju šolstva ni prinesel bistvenih sprememb.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Leta 1861 je začel izhajati prvi slovenski učiteljski časopis, ki se je obdržal vse do leta 1941. V njem so objavljali (citirano iz 1. št. 1. letnika, 1. 1. 1861, str.2):

- o pametnem in spešnem obdelovanju šole in odreje, o koristnem ravnanju s šolskimi knjigami, o učiteljskih zborih in sploh o napredovanju šole in učencikov,
- o cerkvenem in šolskem petju,
- o učiteljski književnosti, in bo tudi prinašal
- cerkvene in šolske pesmi, kratke povesti za mladost, primerne životopise, zgodovinske in prirodne drobtinice,
- šolske novice, popise i.t.d., dobre dela domoljubov, izreke in spodbudnice za učnike in za mladost,
- vse, kar bo zadevalo društvo v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Krajskem,
- vse premembe v učiteljskem stanu, izpraznjene službe, imenovanja, prestavljanja i.t.d. in
- v nemški prilogi vse nove postave (ämtliche Erlässe, Normalien), ki učnike in šole v ljubljanski škofiji zadevajo. (Vir: prav tam)

1. številka Učiteljskega tovariša
z nagovorom (Vir: dLib)

NOVA ENONADSTROPNA ŠOLA

Framske šolske oblasti so leta 1873 izdale dekret za izdelavo načrta za novo šolsko poslopje. Pod njega se je podpisal zidarski mojster Lobennbein iz Maribora, skupaj s Črničkom iz Slovenske Bistrice.

SVEČANA OTVORITEV

Na mestu nekdanjega skladišča so postavili enonadstropno stavbo s tremi učilnicami in stanovanji za tri učitelje. Na otvoritvi, 6. novembra 1873, je Franc Rat šolo vzneseno predal 'poštenim framskim faranom'. (Grafenauer, 2013). Še istega leta se je začela pisati šolska kronika.

Že leta 1876 so iskali tako podučitelja (šolski pomočnik ali kantnar) kot učitelja na Ljudski šoli Fram. Razpis je objavil Franc Divjak, posestnik iz Frama, izbran za načelnika krajevnega šolskega sveta.

ŠIRITEV ŠOLE

Narodno in jezikovno osveščeni učitelji, ki so znali otroke spodbujati k pridobivanju znanja, so aktivno delovali v Učiteljskem društvu za mariborsko okolico ter v Fram prinašali svežino in vedno nove pristope. Temu primerno je število šolajoče se mladine iz leta v leto naraščalo.

Po dobrih 20-ih letih odprtja nove šole so jo bili primorani razširiti še za en razred, za učiteljska stanovanja pa so odkupili Zrnkovo hišo (danes je na tem mestu igrišče za odbojko na mivki).

Učiteljska služba

v Framu poleg Maribora je razpisana. Prosilci naj svoje prošnje vložé s potrebnimi spričevali do 15. marca pri tamošnjem krajnem šolskem svetu.

Krajni šolski svet v Framu, dne 20. febr. 1876.

Divjak.

Velunškova (2006) navaja, da je šola 1895. prerasla v štirirazrednico.

Pred pričetkom vojne (od 13. 8. 1927) je delovala kot šestrazrednica.

ŠOLA NA PLANICI

Leta 1882 so odprli framsko podružniško šolo ali ekspozituro, v kateri je framski učitelj trikrat tedensko izvajal pouk. Leta 1899 je šola postala samostojna enorazrednica. 1944. je pogorela, po vojni se je pouk izvajal v baraki, leta 1952 pa je na temeljih stare šole zrasla nova.

PREDMETNIK

Z okrepljeno močjo učiteljev in vedno večjim vpisom učencev so se zgodile spremembe tudi v učnem programu, ki je zajemal vedno več področij.

Do sedaj obveznim predmetom (krščanski nauk, branje, pisanje, računanje, narekovanje, pravopisje, slovenska in nemška slovnica) so se pridružili še zgodovina, zemljepis, naravoslovje, vinoreja, sadjereja, čebelarstvo, živinoreja, risanje, petje, ročna dela in telovadba.

Učni jezik je bil slovenščina, od 3. razreda dalje pa so se učili nemščino kot drugi deželni jezik.

PLANIŠKI UČITELJI

Celih 31 let (1899-1930) je šoli in planiški mladini posvetil učitelj **Ignacij Skrbinšek**. Za njim je 8 let poučevanje prevzel **Jože Pohar**, do nastopa vojne, leta 1941, je otroke učila **Jožefa Möschl**, nakar je ob požigu Planice, 24. septembra 1944, pogorela tudi šola. Po vojni (od 1947) je požrtvovalni **Janez Jošt** 25 let učil vseh 8 razredov in po petih letih prizadevanja za gradnjo šole le-to tudi dočakal. Tik pred njegovo upokojitvijo (1972.) so planiško šolo ukinili in otroke začeli voziti v Fram v bojazni, da bi šolo v Framu ukinili in obdržali le centralno v Račah. Žolčna pogajanja in boj za planiške otroke je opisal slikovit članek v Večer (1972), v katerem so povzete nemale zasluge učitelja Jošta za razvoj Planice (cesta, vodovod, elektrika, prvi televizor in telefon) in skrb za kmečke otroke, za katere se je v času svojega učiteljevanja močno zavzemal in jim pomagal tudi po koncu šolanja.

Poslopje planiške šole (danes lovski dom)

Janez in Jožica Jošt z učenci (1957)

'PIRKMAJERJEVO OBDOBJE' IN NOVA, DVONADSTROPNA ŠOLA

Mesto nadučitelja v Framu je leta 1886 dobil **Franc Pirkmajer**. Svoje poslanstvo (35 let) je opravljal vse do svoje smrti (1921) in se v Framu zapisal kot še en pomemben mož, ki je prispeval k rasti in uspehu vasi.

PRIDOBITVE V KRAJU

Po njegovi zaslugi je delovalo bralno društvo, ustanovljena je bila šolska knjižnica, olepševalno društvo je bilo predhodnica 1956. ustanovljenega turističnega društva, revnim v pomoč sta delovali poštna hranilnica in posojilnica.

Okrepil je požarno obrambo, se zavzemal za razvoj sadjarstva in vsestranski razvoj kraja, zaradi česar je bil leta 1906 proglašen za častnega občana.

Številne nagrade in priznanja je dobil tudi kot prosvetni delavec, saj mu je izobrazba predstavljala neprecenljivo vrednoto.

Originalen načrt širitve šole iz leta 1902.
(arhiv šole)

ŠIRITEV ŠOLE

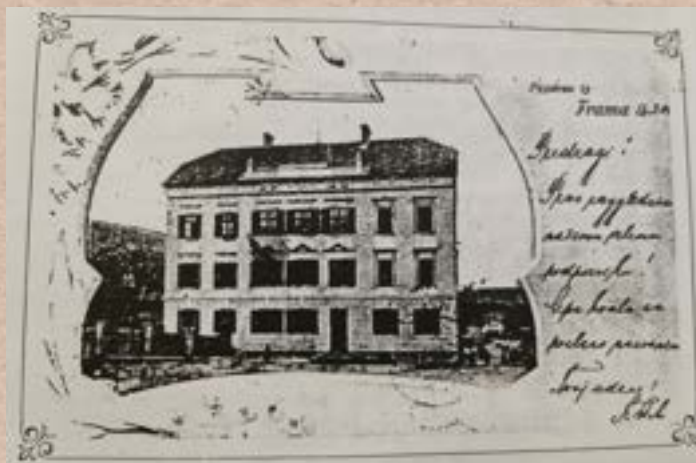
Že v letu 1885/86 so stekle priprave za širitev šole. Dela so bila zaključena leta 1904.

Šola je bila bogatejša za tri velike učilnice in šolski vrt.

Po Pirkmajerjevi smrti je dalj časa (1921-1936) ravnateljaval **Valentin Ivanuš**.

Zapis o uspešni franski razstavi iz časa Franca Pirkmajerja. (arhiv šole)

Šola v novi podobi na razglednici, ki jo je posredoval Slavko Osebik, dolgoletni učitelj na OŠ Fram.

MED OBEMA VOJNAMA

Omembe vredni učitelji, ki so framski šoli v tem obdobju pustili pomemben pečat, so učitelj petja, **Leopold Šerbinek** (do 1920), učiteljica in (2x začasna) nadučiteljica **Ljudmila Skrbinšek**, **Marjana Škef** (por. Kunej), učitelj in nadučitelj **Josip Tavželj** in šolski upravitelj (nadučitelj) **Ludvik Grafenauer**, ki je svoje delo nadaljeval tudi po prihodu iz Srbije (do leta 1962), kamor je bil med vojno izseljen s svojo družino.

ODHODNICA ALI ODPUSTNICA?

Po zaključenem obveznem šolanju (Zakon o narodnih šolah iz leta 1929 je zapovedoval osemletno obvezo) oz. dopolnjenem 14. letu so učenci prejeli 'potrdilo' o slabšem uspehu (odhodnico) ali pohvalo za boljšega (odpustnico). Šolanje so lahko nadaljevali na nižji gimnaziji ali meščanski, strokovni in vajenski šoli.

13. 8. 1927 je framska šola postala šestrazrednica (in takšna ostala vse do začetka 2. sv. vojne).

Spričevala so nadomestili izkazi, namesto katalogov so se začeli izpolnjevati matični listi. Kljub ločenosti cerkve od države je katehet še vedno ohranil poglobljeno vlogo pri poučevanju verouka, ki je imel v izkazu pomembno težo. (Grafenauer, 2013)

ŠOLSKI VSAKDAN

Med obema vojnama se je število učencev v razredih gibalo 35-55 otrok. Hkrati z reformami se je spreminjalo tudi trajanje šolskega leta: do 1922 se je pričelo v novembru, nato se je prestavilo na 2. oktober, šele 1923. je obveljal za 1. šolski dan začetek septembra. Zaključek se je istega leta premaknil z 18. avgusta na 28. junij. 1907. je bila uvedena šolska kuhinja, v kateri so za 80 otrok kuhale učenke višjih razredov pod vodstvom učiteljice Ljube Pirkmajer. Delovala je le do 1918, nato bila ponovno obujena 1940. leta in prekinjena s pričetkom 2. sv. vojne.

Palica je bila osnovno vzgojno sredstvo, s katero so otrokom vcepljali red in disciplino. Učenci, ki so sledili krščanskemu nauku in delali dobra dela, so dobili zlato slamico za jaslice. (Grafenauer, 2013)

2.r. z Ljudmilo Skrbinšek in
nadučiteljem Valentinom
Ivanušem (šolsko leto 1930/31)
(Grafenauer, 2013)

KO JE UTIHNILA SLOVENSKA BESEDA

Brzojavka z datumom 1. april 1941 je ukinila pouk na vseh šolah. Tedanji šolski upravitelj, **Ludvik Grafenauer**, je nasprotoval nacističnim potujčevalnim tendencam, zaradi česar je bil z družino izseljen v Srbijo, kasneje je prebегnil k partizanom, bil ranjen v spopadih in odpeljan v ujetništvo v Zagreb.

NOVI REŽIM

Vodstvo framske šole je po napadu Nemčije na Jugoslavijo prevzel **Adolf Reinbacher** in vse do julija 1944 je na šoli potekal pouk v nemškem jeziku. Organizirani so bili različni tečaji, med drugimi obvezno učenje nemškega jezika za vse do 55. leta starosti.

Po Bračičevi brigadi, ki se je na pohodu ustavila v Framu in minirala občinsko stavbo in orožarno, je šola nekaj časa nosila ime.

SANACIJA

Po zlomu okupatorja se je začela obnova uničene šole in vzpostavitev pouka za 201 učenca. Poučevalo je 5 učiteljic, iz izgnanstva pa se je vrnil **Ludvik Grafenauer**, ki je v šolski kroniki (od 10. 5. 1945) vodil pomembne dogodke o življenju in delu framske šole.

Najprej sedemletna šola se je leta 1950 preimenovala v nižjo gimnazijo, ki pa je bila čez 2 leti ukinjena in premeščena v Rače.

Fotografija šole iz leta 1941.

Ob njej vihra zastava s
kljukastim križem
(Šolska kronika, PAM, št.

35)

ŠOLA OSTAJA SRCE KRAJA

Pregled šolskih kronik 1941-2000, ki se nahajajo v Pokrajinskem arhivu Maribor (PAM), razkriva podobo kmečkega življa, ki se je zavedal pomena izobraževanja. Število šolajočih se otrok je vztrajno naraščalo, občasno je pouk potekal v kombiniranih oddelkih pa tudi v dveh 'izmenah'. Postopoma so bili organizirani različni krožki (šahovski, rokodelski, dramski, literarni, glasbeni, telovadni, planinski, prometni, pionirski in mladinski pevski zbor, mladi knjižničarji, krožek prve pomoči, glasilo 'Zlati studenec' in mladinska organizacija), pojavila so se prva tekmovanja, delovne in zbiralne akcije, pevski zbori, šola v naravi ter smučarski in plavalni tečaji, v letih 1951-1954 celo tečaj protiletalske zaščite.

Učitelji so od začetka poučevali po več predmetov, ravnatelj oz. šolski upravitelj Ludvik Grafenauer je poleg opravljanja pomembne funkcije poučeval tudi več predmetov: zemljepis, zgodovina, srbohrvaški in slovenski jezik, risanje, petje, prirodopis, matematika, moralna vzgoja. (Prav tam)

Škatle s šolskimi kronikami
1941-2000. (PAM)

5. 5. 1961 je OŠ Fram proglašena za samostojni družbeni zavod.

Po upokojitvi Ludvika Grafenauerja (1962) je njegovo mesto prevzela **Breda Möschl** (do 1965), nato v š. l. 1966/67 mesto ravnatelja zasede **Oskar Štern**. Pouk v podružnični šoli na Planici Izvaja **Janez Jošt**, kjer sta v š. l. 1964/65 navedena 2 kombinirana oddelka.

Avgusta 1964 v DTV Partizan (bivši mladinski dom) uredijo 7 stanovanj za učitelje.

1.b z razrednikom Ludvikom Grafenauerjem ter 6., 7.r. z razrednikom Oskarjem Šternom, š. l. 1950/51. (PAM)

Vsi učenci so prejeli šolsko malico (mesečni prispevek je bil 400 din), nekateri celo brezplačno, za pestrost jedilnika je poskrbel tudi pridelek s šolskega vrta. V šolskem letu 1964/65 so za slabše učence poskrbeli v varstvenih oddelkih, kjer so jim nudili dodatno učno pomoč. Šolska knjižnica z 816-imi knjigami je bila urejena tri leta kasneje.

4. julija 1968 asfaltirajo cesto proti šoli, kar je bil velik dogodek za celotno vas.

Leto 1971 je bilo za šolo prelomno, saj so jo želeli ukiniti in otroke na šolanje poslati v Rače. Krajanje so se temu uspešno uprli in občila so o tem veliko poročala:

Prejeli smo:
OSEMLETKA V FRAMU MORA OSTATI

Program šolske osnovnega šolstva na območju skupštine občine Maribor se skladajo s let na področju obravnavati občini krajinske skupnosti Fram na raznih sestankih. Naloga so se strinjali s programom razvoja šolstva v občini Maribor. Ne strinjajo pa se s skrajševanjem osnovnega šola v Framu in naslednjih razlogov:

V programu osnovnega šolstva občine Maribor je predvideno za letošnje šolsko leto 1971/72, da se v občini Maribor vzdržuje 11 osnovnih šol. V Framu pa obstaja ena osnovna šola. Če bi jo ukinito, bi se otroci iz Frama morali prevažati v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše. Poleg tega bi se otroci iz Frama morali prevažati v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše. Poleg tega bi se otroci iz Frama morali prevažati v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše.

Na sestanku krajanje Framu, ki se je odvijal v prostorih osnovne šole, so se strinjali, da se osnovna šola v Framu vzdrži. To je bilo zelo pomembno za otroke in starše v Framu, saj bi sicer morali otroci hoditi v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše.

Šola v Framu je bila ustanovljena leta 1958 in ima dolgo tradicijo. V Framu so se otroci iz Frama morali prevažati v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše. Poleg tega bi se otroci iz Frama morali prevažati v Rače, kar bi povzročilo velike težave za otroke in starše.

Fram za šolo

V FRAMU SO PREPRIČANI O USPEHU REFERENDUMA

Fram - Jutri se bodo občani krajevne skupnosti Fram odločili ali bodo v naslednjih petih letih prispevali določeno vsoto denarja za obnovo svoje osemletke, za katero so se praznoprav borili že prejšnje leto. Sedanji prostori v šoli ne omogočajo izvedbo kakovostnega, modernega pouka, poleg tega pa so tudi pretesni. Z zbranim denarjem nameravajo predvsem obnoviti zgradbo, napeljati centralno kurjavo, v prizidku pa namestiti šolsko kuhinjo z jedilnico. Z adaptacijo sedanje zgradbe nameravajo pridobiti dve novi učilnici in urediti zbornico s kabinetom.

Pred jutrišnjim referendumom o uvedbi samoprispevka, smo zaprosili za izjave nekatere člane družbenopolitičnega aktiva v Framu.

Jože Tepej, predsednik krajevnice organizacije SZDL:

„Velika večina občanov je ugodno sprejela pobudo za izvedbo referenduma o prispevku za šolo. Ljudem je namen samopri-

spevka razumljiv in vedo, da je koristen. Če gledam na akcijo s političnega stališča, pa je prav tako primerna, saj vodi tako kot njej podobne k enotnosti ljudi, ki se odločajo za skupno reševanje krajevnih težav. Ne dvomim, da bo referendum uspel, tudi zato, ker so se občani na zborih volivcev izrekli za samoprispevek in podobno je bilo tudi na roditeljskih sestankih. Mislim tudi, da je bil izbran pravi trenutek za akcijo, ki se je praznoprav začela že lani.“

Maksimiljan Brglez, predsednik krajevnice skupnosti Fram:

„To ni naša prva akcija za razvoj kraja. Že večkrat smo se obrnili na naše ljudi, in ti so vedno razumeli položaj. Zato se zanesem na občane, stali so nam ob strani vedno in tudi sedaj ne bodo odpravljali. Zato niti najmanj ne dvomim, da bo referendum uspel. Pravim celo, da bo uspel stoodstotno.“

Rihard Kotnik, odbornik občinske skupščine Maribor:

„Ljudje se zavedajo, da je bila akcija za ohranitev šole v Framu, ki smo jo izvedli lani, odločen korak v življenju kraja. Če jutrišnji referendum ne bi uspel, bi to pomenilo, da je bila tudi naša lanska akcija brezpredmetna. Da je šola potrebna obnove, pa tudi vsakdo vidi. Že sedaj je zastarela, čez nekaj let pa sploh ne bi bili več kos modernim učnim metodam, ki jih sodobni pouk zahteva od vzgojitelja. Upam na uspeh referenduma.“

Oskar Štern, upravitelj šole:

„Naša dolžnost je, da skrbimo za mladi rod. Dožni smo našim otrokom omogočiti čim boljše, čimbolj strokovno in moderno šolanje. S tem jim bomo dali bogato napotnico za nadaljnjo pot v življenje. S tem jim bomo dali veliko, to bo naš prispevek za odpravo socialnega razlikovanja. Mislim, da bo 27. februar za preobrazbo Frama drugi zgodovinski dan, saj bomo spet odločali o šoli, o samoprispevku za prihodnost našega mladega rodu.“

Branko Ledinek, učenec 8. razreda v Framu:

„Mi, otroci, bi radi, da bi bili kosi kruha širom po Sloveniji enako debeli za vse otroke.“ F. S.

Večer,
26. 2. 1972

„VEČER“ SOBOTA 26. 2. 1972

Osemletka bo ostala

Politični aktiv Frama zahteva, naj odbornik občinske skupščine Maribor, Rihard Kotnik, umakne ostavko - Mimo volje ljudi ne kaže urejati problemov

FRAM, 21. okt. Šinoli se je v Framu sestel politični aktiv kraja in razpravljal o odločitvi mariborske občinske skupščine, ki je na zadnji seji dopolnila odlok o razvoju osnovnih šol v mariborski občini.

Posležen primer

Člani političnega aktiva v poudarjajo, da je šola v vsaki vasi stivo mariborske občinske skupščine upoštevala šole in njihove politične aktivne in predlagala obstojni skupščini v postavitvi šole in potrebnih šolskih objektov, ki upoštevajo ne samo potrebe Frama, temveč tudi potrebe drugih krajev. V dopolnitvi odloka je zagotovljeno, da bodo pred vsako odločitvijo o izbiri šolskega objekta v občini prej spravljeni vsi potrebni dokumenti, zlasti v Framu pa tudi vsi potrebni dokumenti, ki so tudi potrebni za izvedbo referenduma o prispevku za šolo. Ljudem je namen samopri-

spevka razumljiv in vedo, da je koristen. Če gledam na akcijo s političnega stališča, pa je prav tako primerna, saj vodi tako kot njej podobne k enotnosti ljudi, ki se odločajo za skupno reševanje krajevnih težav. Ne dvomim, da bo referendum uspel, tudi zato, ker so se občani na zborih volivcev izrekli za samoprispevek in podobno je bilo tudi na roditeljskih sestankih. Mislim tudi, da je bil izbran pravi trenutek za akcijo, ki se je praznoprav začela že lani.“

„To ni naša prva akcija za razvoj kraja. Že večkrat smo se obrnili na naše ljudi, in ti so vedno razumeli položaj. Zato se zanesem na občane, stali so nam ob strani vedno in tudi sedaj ne bodo odpravljali. Zato niti najmanj ne dvomim, da bo referendum uspel. Pravim celo, da bo uspel stoodstotno.“

Rihard Kotnik, odbornik občinske skupščine Maribor:

Modernizacija osnovne šole

V Framu se sedaj konča akcija za modernizacijo šole. Vlada govorilnik je razveljavil, da bo treba pripraviti predlog za razvoj krajevnice skupščine, s katero bi modernizacijo osnovne šole v Framu in jo funkcionarno in boljše izpostrežilo, odprava razlikovanj. S tem bo treba pripraviti denar za modernizacijo šole, kar se predlaga pripraviti denar za šolo in druge objekte.

MARIJAN KICH

Fram je dosegel, kar je želel

Politični aktiv je saredi se za predlagati, naj bi se spet sestala svet krajevnice skupščine in krajevnice skupščine SZDL, ter predložiti novi predlog. Oba organa sta namreč pred letom odločila in lajavila, da svoje ostavke ne umaknejo, dokler problem ne bo urejen. Na političnem aktivu so predlagali, naj svet krajevnice skupščine in krajevnice skupščine SZDL, sliki umakne svoji ostavki, kar

LJUBLJANA, SREDA, 20. OKTOBRA 1971
LETO XIII. • ŠTEVILKA 286 • CENA 1 DINAR

Delo,
20. 10. 1971

Večer,
22. 9. 1971

ODOLOGIJA

FRAMCI NE DAJO ŠOLE

Mariborska skupščina je sprejela program za razvoj osnovnih šol v mariborski občini. Po tem programu naj bi v naslednjih petih letih v Framu odprli tri šole, ki bi bile v skladu s potrebami kraja. V Framu je sedaj...

Francoski svetovi, da bi šola, ki se razvija in razvija, razvija... (text continues with details of the school program and local concerns)

18

Prvi organiziran šolski prevoz je zabeležen leta 1970, ko je otroke s Planice v kombiju v šolo prevažal Ivan Greif, nato Franc Pernat, predaja novega šolskega kombibusa pa je bila 24. 1. 1972. Konec leta se upokoji Oskar Štern, **Vlado Poljanec** postane v. d., v šolskem letu 1973/74 krmilo šole prevzame **Julij Borko**.

Večer, 27. 11. 1972

SOLARJI S PLANICE SO DOBILI AVTOBUS

Želja dobila kolesa

Dotaven in turoben popoldan so prepoteli številni šolarji in gostom iz krajevne skupnosti Fram in iz Maribora, da bi bili pričetni, ko je prvič peljal avtobus izpred osnovne šole v Framu do Planice na Pohorju. Dolgoletna želja staršev, krajanov in seveda šolarjev se je uresničila – dobili so minivtobus, ki jih bo redno vozil v osemletko v Fram. V vasi Planina na Pohorju, ki leži na 780 m nadmorske višine, je bila doslej le ena učilnica, v kateri je en učitelj poučeval šolarje od 1. do 4. razreda, višji razredi so obiskovali šolo v Framu. Od pričetka šolskega leta so vse pionirje šole v Planici, tudi višje razrede, vozili v šolo v Fram z zasebnim vozilom, od sedaj pa jih bo vozil avtobus. Ljubi minivtobus s 15 sedeži je kupila samojlna izobraževalna skupnost Maribor; vrljal je 100.000 dinarjev z opremo vnot. Na nekaj več kot 6 km dolgi poti do Planice, ki je najkrajšnji podel občine Maribor, bodo štiri postaje, na katerih bodo vstopali šolarji.

Šolski avtobus bodo lahko uporabljali tudi krajanj, ki bodo tako imeli mnogo bližje do Framu – skratka, ne bodo več napoli odmrani od sveta kot doslej. Pristojne šole v Planici bodo po vsej verjetnosti nanetali za potrebe krajanov.

Na sliki zgoraj: predhodnica učilnje za osnovne šole pri TIS Maribor Marija Medved je prevozila vrsto in predala „kobilu msto“ minivtobu. Na sliki spodaj: nov minivtobus za planške šolarje.

VEČER kratek jasen kritičen

Oskar Štern, upravitelj šole:
„Naša dolžnost je, da skrbimo za mladi rod. Dolžni smo našim otrokom omogočiti čim boljše, čim bolj strokovno in moderno šolanje. S tem jim bomo dali bogato napotnico za nadaljnjo pot v življenje. S tem jim bomo dali veliko, to bo naš prispevek za odpravo socialnega razlikovanja. Mislim, da bo 27. februar za preobrazbo Framu drugi zgodovinski dan, saj bomo spet odločili o šoli, o samoprisku za prihodnost našega mladega rodu.“

Branko Ledinek, učenec 8. razreda v Framu:
„Mi, otroci, bi radi, da bi bili kosi kruha širom po Sloveniji enako debeli za vse otroke.“ F. S.

OTA 26. 2. 1972

Večer, 26. 2. 1972: Osmošolec Branko Ledinek je mnogo let pozneje postal dolgoletni župan občine Rače - Fram (1997-2023). Že kot šolar se je zavzemal za pravičnost in enakopravnost, kasneje pa je pokončno držo obdržal ter v našo šolo, kraj in občino vpeljal mnogo izboljšav in skrbel za dolgoročno vzgojno-izobraževalno vizijo.

100 LET ŠOLSKE ZGRADBE

Leta 1973 je šola slavila visoko obletnico. Slabo vreme ni zmotilo svečanega trenutka, kateremu so prisostvovali tudi mnogi upokojeni učitelji in bivši učenci. Slavnostni govor je imel nekdanji ravnatelj, Oskar Štern, Viktor Vrbnjak iz Pokrajinskega arhiva Maribor pa je pripravil razstavo z zgodovinskim prerezom (Večer, 1. 10. 1973, str. 2).

Slovesnost v Framu

Jubilej slavljenke - 100-letnica šole

POZDRAVNI GOVOR SEKRETARKE ZA PROSVETO IN KULTURO SRS ELE ULČIH-ATENE

V letošnje 100. obletnico je praznovala 100-letnica Framski osnovne šole, ki se je začela pred 14 leti, slovesno včer. Tako so imeli s soboto slavnostno razpisno več krajevne skupnosti, ki so se je udeležili poleg številnih domačinov tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij občine Maribor, med njimi je bil predsednik organizacije ZB narodni heroj Janez Hribar.

Planica je zgled in dokazanje slovesno včer, je dejal šolski ravnatelj, ki je prisnel pozdravne občinske konferencije SZDL, zatem pa je učitelj francoske šole Slavko Ošček poudarjal štiri

larske glase, katerih sveto je nam. Občutnje v dverani je v plasku rjem nagrajilo njegova prisotnost. Narodni so se zastonj igrali ob novem spomeniku NOB v arhivu Frama. Naši zanj je nagradil arh. Novarja Lazarovič. Med šest stebrov so vgradili spomeniko slošne, na kateri je zaklebljenih 51 gosti padli za svobodo. Spomenik je odkrila Jelka Vrtovšek, dolgoletna priateljica družbenopolitične in slovesne, v varstvo pa ga je prevzel predsednik krajevne skupnosti Makumiljan Beglar.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Ela Ulrih, sekretarka za prosveto in kulturo, v pogovoru z generalom Lokovikom, nekdanjim učiteljem na framski šoli

Večer,
1. 10. 1973

SPREMEMBA IMENA IN ADAPTACIJA

24. 9. 1975 se osnovna šola Fram poimenuje po Bračičevi brigadi.

Večer,
1. 10. 1975

Šola s pogledom na
šolski vrt.

Avgusta 1976 na šoli potekajo večja adaptacijska dela, pouk je potekal le v 7 učilnicah. Dogradila se je kuhinja, 1 razred, adaptiral se je del jedilnice (razred za tehnični pouk), prezidala zbornica. A stavba še vedno ni ustrezala zahtevam za popolno osemletno šolo.

NOV ŠOLSKI ZAKON

29. 2. 1980 je izšel nov zakon o OŠ, ki je predvideval zmanjšanje otrok v oddelku s 36 na 32 (šele v š. l. 1984/85, a je, ironično, tega leta izšel dopolnilni zakon, ki je v oddelku dovoljeval 35 učencev).

V istem letu je opredeljena priprava na šolo, t. i. mala šola.

ŽIVI ŠAH

'Framska znamenitost', živi šah, je ime vasi ponesla izven njenih meja. Za pomemben datum velja 9. 7. 1978, ko sta z učenci in ostalimi sodelujočimi odmevno partijo odigrala velemejstra Bruno Parma in Vojko Musil.

Večer,
10. 7. 1978

POTREBUJEMO TELOVADNICO IN KNJIŽNICO

V času ravnateljstva **Julija Borka** je bil v š. l. 1981/82 z zbranim denarjem v akciji zbiranja odpadnih surovin kupljen prvi barvni televizor, 6. 9. 1981 pa nabavljeno novo šolsko vozilo (529.428 din). V š. l. 1984/85 je začel delovati računalniški krožek, a le z enim računalnikom in dvema monitorjema. V naslednjem letu je ravnatelj predvidel možnost preureditve podstrešja za učilnico GOS in knjižnico. Najbolj pereče so bile ure telovadbe, ki so še vedno potekale v telovadnici DTV. A kmalu (š. l. 1988/89) je sanitarni inšpektor prepovedal izvajanje telesne vzgoje v teh prostorih, saj niso imeli centralnega ogrevanja (kasneje so 'napako' odpravili in učenci so lahko s poukom telovadbe nadaljevali).

Leta 1989 šola dobi nov šolski kombibus, v tem letu tudi postane popolna osemletka s 13-imi oddelki. Uresničevati se začnejo zamisli o ureditvi podstrešja in dozidavi telovadnice. Na severni strani je bilo predvideno še igrišče za odbojko, dvorišče in zelenica (gl. skico iz šolske kronike).

Šolski kombibus iz leta 1981

1. 1. 1992 je za ravnateljico imenovana **Gabrijela Grafenauer**. V tem času se pripravijo načrti za izgradnjo mansarde in telovadnice.

Izgled šole pred gradbenim deli

NOVO STARO IME IN OTVORITEV MANSARDE

30. 6. 1992 se šola preimenuje v OŠ Fram.

Julija 1993 so se začela gradbena dela na podstrešju in nadaljevala s 24. 7. 1994:

V š. l. 1993/94 je šola praznovala več pomembnih mejnikov: 185-letnico začetka pouka, 179-letnico pouka v prenovljenem graščinskem skladišču, 129-letnico preureditve le-tega v šolo, 118-letnico izgradnje enonadstropne šole s tremi učilnicami in 89-letnico dozidave drugega nadstropja. Mejnike so slavnostno obeležili s projektnim tednom Fram nekoč - danes - jutri. 22. september 1995 je nov pomemben datum za OŠ Fram - otvoritev mansarde.

Na prenovljenem podstrešju so se pridobili naslednji prostori:

- učilnica za GOS,
- učilnica za nemški jezik v kombinaciji z računalniškim poukom,
- kabinet za knjižni fond,
- učilnica za 3. r. (s 3 čitalniškimi mizami in pultom za knjižnično izposajo),
- učilnica za 4. r. in
- garderoba za čistilke.

Ob prazniku KS FRAM in 660 letnici prve omenbe Fram
vas v petek, 22. sept. 1995 ob 17. uri

VABIMO

na otvoritev 3. NADSTROPIJA - MANSARDE naše šole s sodobnimi učilnicami

Spored:

- pozdravni govori
- predstavitev projektnega tedna učencev, posvečenega zdravju, športu in želji po novi telovadnici "ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU"
- slavnostni govor - predstavnik ministrstva za šolstvo in šport
 - kulturni spored
- otvoritev in ogled mansarde in razstav projektov učencev
 - po ogledu Vas vabimo na pogostitev v jedilnico šole

OŠ FRAM, KS FRAM, OBČINA RAČE-FRAM

TEMELJNI KAMEN ZA TELOVADNICO

Kar 37 milijonov tolarjev je bilo treba zbrati za dozidavo telovadnice. O sredstvih se je odločalo na referendumu za uvedbo krajevnega samoprispevka.

Večer, 23. in 26. 9. 1995, ter naslovnica glasovnice za referendum

V nedeljo v Framu referendum

Bodo krajanji pomagali graditi šolsko telovadnico?

FRANČANI BI MORALI ZA NOVO ŠOLSKO TELOVADNICO PRIDAKNITI OKOLI 37 MILIJONOV TOLARJEV. MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO JE S ŠOLSKIM TOLARJEM NAMREČ PRIPRAVLJENO FINANCIRATI LE PROJEKTE, ZA KATERE BO POLOVICO DENARIJA ZAGOTOVILA LOKALNA SKUPNOST

Prki 200 učencev osnovne šole v Framu bo prihodnji teden prvič obiskali pouk v eni izmedih novih pomožnih prostorov za namreč dostaj nekateri morali hoditi k pouku v popoldanskih urah, nekaj razredov pa je celo gostovalo v prostorih krajevne skupnosti. Obkolj bodo imeli ti učenci pouk v sodobno urejeni nastanči stazega letiskaga postojaje z dostojno in drzavnega gospodarstva na dobrih letih učiteljih, učiteljicah na gospodarski pouk in kajitvici.

A šoli manjka le telovadnica. Država je popravljena delno financirati tudi to gradnjo; pomagala bo, če bodo preostali denar zagotovili krajanji in občina. Frančani se bodo tako jutri, 24. septembra, odločali, ali bodo pomagali graditi šolsko telovadnico ali ne. Sveti krajevne skupnosti, ki se je odločil razpisati referendum, predlaga, da bi občani v naslednjih štirih letih prispevali 1,2 odstotka neto osebnih dohodkov in pokojnin, 4 odstotka katastrskega določila, 2,4 odstotka bi plačevali razredniki za določil od opravljenega delavnosti tudi neto razredniki osnovne in splošnejšega določila), 2 odstotka neto prejemkov pa občani, ki prihodnostno opravljajo služine. Svoj določil bi prispevali tudi občani, ki so na razpisnem delu v javni, in tisti, ki imajo v krajevnih skupnosti nepremičnine.

Če bo nedeljski referendum za novo letisko telovadnico uspel, bi v naslednjih letih v Framu zbrali približno 37 milijonov tolarjev, preostalih 120 milijonov tolarjev bi za gradnjo namreč iz občinskega in državnega proračuna. Razpisateljica osnovne šole Janka Grafmanar pravi, da se za vedelo, da je takšen način zbiranja denarja za marsikoga velika obremenitev: "V ministrstvu za šolstvo bodo iz letiskaga uradja financirali le tešte projekta, za katere bo polovico denarja zagotovila lokalna skupnost. Če bodo krajanji na referendumu glasovali proti, se bojan, da v Framu še dolgo ne bo telovadnice. Bila pa bo zelo koristna za otroke in za staršev, ki jim je rekreacija vsajenih ali vstati za zdrave in dobro počutje."

(kgs)

Referendum za telovadnico v Framu uspel

Krajanji Frama bodo zbrali 37 milijonov tolarjev

Referendum, na katerem so se krajanji Frama odločali, ali bodo pomagali zgraditi šolsko telovadnico pri tamkajšnji osnovni šoli, je uspel. Nedeljskega glasovanja se je udeležilo 64 odstotkov krajanov, za samoprispevek se je odločilo 71,9 odstotka udeležencev na referendumu. V Framu bodo tako v prihodnjih štirih letih s samoprispevkom zbrali 37 milijonov tolarjev, preostalih 120 milijonov tolarjev pa bosta za gradnjo nove telovadnice prispevali država in občina Rače-Fram.

(kgs)

GLASUJMO

naš še lepši nasmeh

2. 9. 1996 je bil položen temeljni kamen za izgradnjo veznega dela s telovadnico.

1. 1. 1997 je vrtec Danice Vogrinec Fram postal del OŠ Fram.

Šola postane bogatejša za šolski radio z ozvočenjem cele šole.

31. 7. 1997 se pričnejo dolgo pričakovana gradbena dela.

Položitev temeljnega kamna in skica izvajalca, gradbenega podjetja Granit iz Slovenske Bistrice.

Kaj smo poleg telovadnice pridobili?

- šolska ambulanta in prostor za hišnika,
- upravni prostori (tajništvo, računovodstvo, pisarna za ravnatelja in pedagoga) in zbornica,
- učilnica in kabinet BI-KE,
- računalniška učilnica,
- knjižnica s čitalnico,
- kurilnica,
- garderobe, sanitarije, kabinet za športno vzgojo.

- 6. septembra 1997 je bila svečana otvoritev nove telovadnice.
- 17. julija 1998 iz Ljubljane pripeljejo nov šolski kombibus.

Državna sekretarka MŠŠ, Teja Valenčič, in minister za promet in zveze, mag. Anton Bergauer, sta novogradnjo predala šolarjem.

LOGOTIP ŠOLE

V š. l. 1998/99 šola dobi svoj razpoznaven znak, ki je v rabi še danes.

Znak ima značilne elemente kraja in šole. V spodnji polovici sta hriba, porasla z gozdovi, ki oklepata vas Fram in ponazarjata hriboviti framski svet. Med hriboma je ozka dolina s cesto in potokom, ki se vije v ravnico in se širi proti Dravskemu polju, hkrati pa naznanja odprtost navzven in pot do izobrazbe. Potok predstavlja vir življenja, za mladino pa pot v svet znanja in uveljavljenosti. V zgornji polovici je nebo s soncem, v katerem je knjiga. Sonce simbolizira svetlobo in toploto, knjiga pa željo po izobraževanju in znanju.

DOPRSNA KIPA PRED ŠOLO

17. 6. 1999 odkrijejo doprsni kip dr. Pavla Turnerja, 12. 4. 2018 še kip Oroslava Cafa. Oba je izdelal kipar Viktor Gojkovič.

DEVETLETNA OSNOVNA ŠOLA

V šolskem letu 1999/2000 smo pridobili soglasje za vključitev OŠ Fram v devetletko za š. l. 2000/2001.

S šolskim letom 2003/04 je na mesto ravnatelja (po upokojitvi Gabrijele Grafenauer) postavljen **Zoran Kregar**.

Uspehi šole na različnih področjih se vrstijo še naprej. Dosežki učencev se dokumentirajo ne samo v šolski kroniki, temveč tudi v različnih šolskih glasilih (2001-2006 Naši izviri, 2001. izide 5 številčk Mesečnika za radovedne, v šolskem letu 2007/08 smo začeli izdajati mesečnik Framčkove novice, ki se je leta 2009 preimenoval v šolski časopis Framček. Le-ta vse do danes izhaja pod budnim očesom urednice Simone Napast).

BOGAT ŠOLSKI PROGRAM

Poleg rednega pouka so se v vseh letih izvajale (in se še) številne interesne dejavnosti in krožki (mednarodno prodoren šahovski, uspešni glasbeni zbori, športne aktivnosti z izjemnimi dosežki (na državnem nivoju smo vzgojili ničkoliko odličnih odbojgarskih ekip, prav tako so se učenci preizkušali v nogometu, košarki, bordanju, smučanju, judu, karateju, rokometu, gimnastiki, streljanju, atletiki, namiznem tenisu, plesu), modelarski in oblikovalni, planinski, interdisciplinarna vesela šola, slovenska, nemška in angleška bralna značka, matematične in različne naravoslovne delavnice, dramski krožek, geografski, zgodovinski, ples, računalništvo, raziskovanje Slovenije in še bi lahko naštevali), projektna in raziskovalna dela (s področja zgodovine, geografije, matematike, slovenščine, angleščine, športa, sociologije, turizma), šole v naravi, šolski tabori, popestrimo šolo, razširjeni program, najrazličnejša tekmovanja, zbiralne akcije (zamaški, podarimo zvezek, sodelovanje v treh akcijah zbiranja odpadne električne in elektronske opreme, v kateri smo po količini zbranih naprav zasedli najvišja mesta), organizirane ekskurzije v London vsaka 3 leta in vsakoletne v sosednjo Avstrijo za učence, ki obiskujejo pouk fakultativnega predmeta nemščina, sodelovali smo v projektu Dnevi evropske kulturne dediščine, smo zdrava in kulturna šola, organiziramo sobotne šole za nadarjene, medvrstniško pomoč, različna kvalitetna predavanja, izvajamo veliko nacionalnih in mednarodnih projektov: v šolskem letu 2007/08 smo izvedli prvo mednarodno sodelovanje, ki je bilo s strani British Councila nagrajeno, nato pa preraslo v mednarodni projekt Comenius, ki je bil prav tako nagrajen z evropskim znakom kakovosti. Dejavnosti na tem področju so se začele širiti.

Z različnimi evropskimi šolami so se pri urah angleškega in nemškega jezika izvajale mednarodne eTwinning povezave, v š. l. 2010/11 smo bili del mini olimpijade 4 držav (Češka, Poljska in Slovaška) na OŠ Dubnica nad Vahom na Slovaškem, v letih 2010-2023 so se izvedli odmevni Comenius in kasneje Erasmus+ projekti, s katerimi smo se povezali s šolami iz Turčije, Danske, Anglije, Walesa, Romunije, Češke, Belgije, Portugalske, Poljske, Estonije, Španije, Nemčije, Cipra, Finske in Italije, v letih 2017-2019 smo izvedli 3 izmenjave v Sarajevo, Kakanj in Zenico.

TUDI VRTEC JE NAŠ

11. 4. 2014 je bil bodočim učencem OŠ Fram predan nov vrtec na novi lokaciji (Mlinska ul. 8 - stari je deloval v Eberlovi ulici od leta 1972, ko se je vanj vpisalo prvih 32 otrok) s sedmimi oddelki (danes jih je že devet, otrok 178), a potrebe po več oddelkih, lastni knjižnici in skupnih prostorih iz leta v leto naraščajo.

Z ROKO V ROKI

Menim (op. ur.), da se prizadevnost vodstvenega kadra in predanih učiteljev (ob spremljavi ostalih šolskih zaposlenih - kuharjev, snažilk, računovodij, tajnic, svetovalnih delavcev) odraža na učencih, ki v šolo radi zahajajo in ob odhodu iz nje nadaljujejo začrtano pot k delavnosti in poštenosti usmerjenega mladega človeka.

Pedagoško osebje otroke sprejema, v njih prepoznava, razvija in opolnomočuje raznotere danosti in talente na vseh področjih. Vzgajamo uspešne športnike, pevce, igralce in glasbenike (izvedli smo več odmevnih muzikalov, plesnih in gledaliških predstav, vsako leto organiziramo izjemen Pokaži, kaj znaš, na katerem se predstavi vrsta umetniško in drugače nadarjenih učencev naše šole, prirejamo proslave in prireditve, s katerimi povezujemo starše ter ostale krajanje in občane (spominske slovesnosti, jesenski piknik, božično-novoletni koncert, dobrodelni koncerti in predstave šolskega sklada, zaključna prireditve), na likovnih in literarnih natečajih učenci posegajo po najvišjih nagradah in ime naše šole ponesejo izven meja naše občine.

Leta 2001 je nastala učiteljska pevska skupina 12-ih učiteljic (danes preoblikovana v 7-člansko zasedbo Etno Zala), tej je sledila še ena, Kora, ki je delovala v letih 2009-2012.

ČAS VELIKIH SPREMEMB

V letu 2008/09 je bil ukinjen šolski uspeh, v ravnateljskih vrstah se zamenjajo:

2013/14 **Emma Maver** (prej vrsto let učiteljica matematike, fizike, nekaj časa tudi pomočnica ravnatelja), po njeni upokojitvi z letom 2018/19 ravnateljstvo prevzame **Damjan Gašparič**, od 16. 8. 2021 pa nas (najprej kot v. d.) uspešno in preudarno vodi **Vesna Lešnik**. Vse omenjene vodstvene kadre vsa leta vestno podpira pomočnica **Jasna Belas**.

21. 9. 2018 je bila svečana otvoritev novega šolskega objekta (nekdanja gostilna Turner), v š. l. 2021/22 je bilo preurejeno šolsko dvorišče z dodano košarkarsko površino in zgrajenim avtobusnim postajališčem (nekaj let poprej je bila urejena igralna površina z lesenimi hiškami, kasneje pa za šolo urejene visoke grede z zelišči in vrtninami, za katere skrbijo učenci).

Koronski čas pandemije Covid-19 je pustil precejšen negativen pečat vsem takratnim generacijam. V dvakratnem daljšem zaprtju šol (13. 3. 2020-4. 5. 2020 ter 16. 10. 2020-22. 2. 2021) smo se predvsem trudili dvigovati moralno naših učencev in staršev, obenem pa smo uresničevali učne cilje in kot feniks vstali iz pepela, pripravljeni za nadaljnje zmage.

MOJI SPOMINI NA ŠOLO FRAM

Potem ko sem 8 let v OŠ Slivnici učila različne predmete za izpolnjevanje učne obveze, sem 1. 3. 1992 prvič stopila v lastno slovensko učilnico. Svoje delo sem opravljala z veseljem in kolo časa se je hitro vrtelo. Z učenci smo ustvarjali na številnih področjih:

tekmovanja za Cankarjevo priznanje, bralna značka, raziskovalne naloge, televizijske in radijske oddaje (Male sive celice, Pod klobukom, Umko), številni literarni natečaji. Opravljala sem tudi delo vodje šolske prehrane. Včasih je bilo kar težko uskladiti jedilnik z željami otrok, delovnimi razmerami v kuhinji in smernicami zdrave prehrane. A z dobro voljo gre vse. S ponosom se oziram na prehojeno pot v Framu. Vsem se zahvaljujem za sodelovanje in želim uspešno delo še naprej.

Jožica Ravš ('sveže' upokojena učiteljica slovenščine 1992-2023)

Moj spomin na vstop v šolo sega v čas postavitve temeljnega kamna za gradnjo prizidka s telovadnico. Vesela sem bila novih upravnih prostorov, kjer sem v spodbudnem in prijaznem okolju preživela skoraj 20 let. Ponosna sem, da sem delala v času ravnateljavanja Jelke Grafenauer, ki se je močno zavzemala za kvalitetno šolo, k čemur je pripomogel tudi strokovni učiteljski kader.

Valerija Galič (tajnica 1997-2016)

Ko sem prvič prestopila šolski prag, je bila Osnovna šola Fram precej drugačna. Gostišče Turner je bilo prazno in propadajoče, dva oddelka vrtca sta se umaknila iz šole, telovadnica je imela le eno plezalno steno, malicali smo v stari jedilnici. Šola se je nato skupaj z mano spreminjala vseh devet let. V času šolanja sem se udeleževala številnih dodatnih dejavnosti. Zelo rada sem obiskovala delavnice kaligrafije, pisala pesmi za literarne natečaje, zaradi katerih sem si velikokrat prislužila kak nagradni izlet po Sloveniji, proti koncu šolanja pa sem svoja jutra preživljala z mlajšimi učenci, s katerimi smo skupaj odpletali zahtevne matematične vozle. Devet spominov polnih let je minilo zelo hitro in še danes mi je ob spominu na osnovno šolo pri srcu toplo.

Alja Bergauer
(učenka OŠ Fram 2010-2019)

Po dvajsetih letih od zaključka osnovne šole me na framsko šolo vežejo lepi spomini, ki v meni zbujejo prijetne občutke. Spominjam se predvsem pevskih vaj, ko smo se vsako leto pred pevsko revijo namestili v eni od koč na Pohorju, kjer smo intenzivno vadili in se družili, konec leta pa bili za uspešno petje nagrajeni z enodnevним obiskom kopališča.

Ko pomislim na svoje učitelje, mi je pri srcu toplo, saj se jih spominim kot avtoritativne, vendar ljubeče, razumevajoče in prijazne. Če sem imela kakšno koli težavo, sem se lahko vedno brez zadržkov obrnila nanje.

In prav vsakokrat, ko se peljem ali sprehodim mimo 'svoje šole', jo pogledam, se v sebi nasmehnem in si mislim: "To so bili pa lepi časi."

Mateja Gajžler
(učenka OŠ Fram 1994-2002)

Božični koncert, 18. 12. 2013

Čistilna akcija, 4. 4. 2009

Naša mala knjižnica, kviz na daljavo, 1. 4. 2022

Šele drugi mesec sem hodil v šolo, ko so se zgodile velike spremembe. V učilnicah smo dobili parket. To pa je tudi pomenilo, da v razrede nismo več smeli v čevljih, ampak smo se morali preobuti v copate. Po eni strani je bilo to zelo dobro, saj po skoraj petih kilometrih hoje iz Loke, po blatu in mokri travi, čevlji niso več nudili udobja našim nogam.

A soočili smo se z veliko težavo. Copat ni bilo v trgovinah ravno na izbiro, pa tudi denarja ne! Zato so se starši znašli po svoje. Veliko je bilo takšnih kot moja mama, ki je copate sešila iz odsluženih očetovih klobukov.

Učenci smo nato med sabo primerjali unikatne primerke copatarske mode. Še posebej se je postavljala sošolec Ivo, ki je dobil prave pravcote črne telovadne copate, z gumo na podplatu. Najbolj nas je jezilo, ker je bil vedno najhitrejši, ko smo se lovili ali se igrali kakšne druge igre. Ko nas je hotel še posebej dražiti, je dvignil nogo in pokazal belo gumo na copatu. Nekoč sem ga ob takšni priložnosti prijel za nogo in je nisem izpustil. Takole sva se malo 'sprehajala' naokoli. On je moral seveda skakati po eni nogi. Pri tem početju me je zalotila učiteljica. Sledila je vzgojna kazen. Zaprt po šoli. In to dobesedno. Ostal sem sam v zaklenjenem razredu. Ker smo imeli pouk popoldan, je moja pot domov mimo pokopališča in skozi gozdove vodila že v trdi temi.

Srečko Trglec (učenec OŠ Fram 1961-1969)

V mojih časih so bili otroci zelo odkriti, predvsem pa preprosti, saj so bili večinoma kmečkega porekla. Spomnim se, da so kljub prepovedim obiskovanja cerkve (za učitelje) otroci maše redno obiskovali in opravili zanje zelo pomemben obred - birmo. In takrat so učenci vneto razpravljali, kaj vse so od botrov prejeli. Pa se na vsem lepem oglasi neka učenka: "Tršica, vete, kaj je Sašo dobo? Bika. Pa še sam ga je mogo domu gnat!" Otroci so bili res navihani in prisrčni, radi pa so koga tudi zašpečali. V 4. razredu je tako učenka razkrila veliko skrivnost: "Tršica, Vinko pa fičeka vozi doma po dvorišču?" Jaz sem se ob tem samo čudila, kakšne sposobne učence imam. Spomnim se tudi Jožeka, ki je imel dva brata - vsi glasbeno nadarjeni, a denarja za instrumente ni bilo. Čez nekaj let pa preberem naslov Bika za rog - prav milo se mi je storilo, ko sem v nadaljevanju prebrala, da so starši prodali bilka, da so mu lahko omogočili glasbeno pot. In kasneje so bili vsi trije uspešni glasbeniki v Frajhajmski godbi.

Ti časi mi bodo za vselej ostali v lepem spominu.

Marica Kozoderc (učiteljica RP na OŠ Fram 1968-1992)

Mama se je kot višja uradnica z dobro službo v Mariboru le-tej odpovedala in šla z očetom na Planico. Zaradi ljubezni je z ljubeznijo in požrtvovalnostjo skrbela za moževe učence. Zanje je pekla kruh, kuhala enolončnice in celo šivala oblačila. Spomnim se, s kakšnim ponosom je oče govoril o svojih učencih in koliko skrbi je namenil vsakoletnemu novoletnemu obdarovanju. Poleg tega nikoli ne bom pozabila njegovih tabelskih slik, ki so bile prave likovne umetnine. Nepozabno je tudi, da so mu bivši učenci ob smrti postavili lastno stražo in se od njega še zadnjic poslovili z velikim spoštovanjem.

Vlasta Celestina Jošt (hčerka dolgoletnega učitelja na Planici, Janeza Jošta)

Ko sem prišel v OŠ Planica, nas je bilo na šoli 70, pouk pa je potekal v dveh izmenah. Učitelj Jošt je za nas veliko dobrega naredil, vsako leto nas je peljal na izlet, a zanj smo si otroci sami prislužili denar z delom (npr. obiranje ribeza, pobiranje krompirja, jabolk). Najbolj sem si zapomnil tistega v Blejski vintgar. Enkrat nas je celo peljal na morje, z nami so šli tudi starši, ki so prvič videli morje. Ko smo prispeli v Moščeniško Drago, smo imeli le 3 ure časa za morske užitke, t. j. da smo šli do kolen v vodo. Takšno je bilo naše prvo srečanje z morjem. Naš učitelj je bil zelo napreden, prvi je imel fička, edini je imel televizijo, v šolo je priklopil telefon (še vrsto let so ljudje opravljali vse nujne klice iz šole), uredil je cesto, predvsem pa nas je imel rad in bil na nas., Pohorce, zelo ponosen. Razumel je, da smo morali na kmetijah trdo delati, zato nas je želel naučiti osnov pisanja in računanja, predvsem pa poštenega dela.

Tomislav Štern (po domače Kovačnikov Slavko) (učenec OŠ Planica 1959 - 1967)

Dnevi evropske kult. dediščine,
Poroke nekoč, 2. 10. 2015

Priprava njive za projekt Comenius
(zemljo nam je za 2 leti odstopil
župnik Franc Dermol), 23. 4. 2009

Muzikal Najgrša klobasa,
18. 6. 2013

OŠ Bračičeva brigada Fram je tista šola, ki je bila moja in bo to tudi vedno ostala. Bračičeva brigada je namreč leta 1944 v napadu, v katerem je sodeloval tudi moj dedek Štefan Pisanec –Branko, razdejala nemško orožniško postajo v Framu.

Leta 1980 smo s sošolci vstopili v prvi razred in nekaj mesecev po Titovi smrti postali Titovi pionirčki. V tistih časih je v šoli vladal red. Učenci smo ob prihodu učitelja v razred vstajali in pozdravljali, upam si trditi, da smo učitelje vsi po vrsti tudi spoštovali. To so bili lepi, drugačni časi. Šola nas je držala skupaj, s sošolci smo postali prijatelji za vedno. Seveda smo bili kot vsi otroci tudi "lumpi", kdaj celo sedeli v pisarni pri ravnatelju, ker smo še po zvonjenju na hodniku igrali nogomet in pri tem razbili šipo. Doma smo o dogodku seveda molčali, saj starši niso iskali vseh vrst izgovorov za svoje mulce, ampak so verjeli učiteljevi besedi. In ti so bili odlični pedagogi in vzgojitelji, kar se je izkazalo, ko sem postal dijak Prve gimnazije v Mariboru. Vanjo sem vstopil z odličnim znanjem, za kar bom framskim učiteljem vedno hvaležen.

Ljudje radi rečemo, da pozabimo slabo in nam v spominu ostane le dobro. A sam imam na OŠ Fram res lepe spomine. Predvsem pa zagovarjam stališče, da so učitelji delali v najboljši veri za nas in nam dali ogromno. Sicer pa, malo v šali (pa veliko tudi zares) – Fram je center podpohorske inteligence. Bil in vedno bo.

Miran Tišič (učenec OŠ Fram 1980-1988)

Ko pomislim na OŠ Fram, se spomnim na neskončno preskakovanje gumitvista (kjer sem končala že pri tretji višini), na odličen makaronflajš, na to, kako sem bila zaljubljena v sina moje matematične učiteljice. Spomnim se, kako sem iz tihe punčke odrasla v glasno najstnico, ki je obvladala nemščino in bila res zanič pri gimnastiki. Predvsem pa so mi v spominu ostale učilnice, hodniki in stopnišča, po katerih smo se podili, si predajali listke z ljubezensko vsebino ter pletli prijateljske vezi.

Tanja Kocman (učenka OŠ Fram 1991-1999)

Gradnja novega vrtca, junij 2013

Ker vrtca nisem redno obiskoval, je bila šola zame precej velika sprememba. Na srečo je bilo v prvem razredu veliko igranja, torbo pa si prinašal oz. odnašal le na začetku in koncu tedna (pa še to sem včasih pozabil). V naslednjih letih je učenje postalo bolj resno, kar mi sploh ni predstavljalo prevelikih težav, tako da lahko rečem, da sem v šolo rad zahajal. Edina težava je bila, da o njej doma nisem kaj prida razmišljal, zato sem pogosto pozabil narediti domačo nalogo ali v šolo prinesiti potrebne pripomočke. Čeprav nisem bil preveč družaben, sem se z vsemi dobro razumel in vsakemu z veseljem pomagal (tudi ko morda ne bi smel). Udeleževal sem se veliko tekmovanj, pri čemer nisem bil preveč navdušen nad pripravami, ki so pomenile dodatno domače delo. Ker pa je bila večina le-teh kronana z uspehi, je bila to pravšnja nagrada za ves vložen trud.

Sašo Domadenik (učenec OŠ Fram 2006-2015)

Na OŠ Fram sem bila le 3 leta, a zagnana, polna kreativnih idej, katere sem želela uresničiti vse od prve do zadnje. Framska šola ima nekaj čarobnega, tradicionalnega in ščepec domačnosti, kar mi je bilo še posebej všeč. Skratka, uživala sem z mojimi »Framčki«.

Med sodelavci so se spletle trajne vezi, ki so žive še danes in vedno jih bom imela v čudovitem spominu.

Žana Vračun (učiteljica likovne umetnosti na OŠ Fram 2004-2007)

V klopeh osnovne šole je nastalo kar nekaj spominov, najlepši pa so tisti na prigode in dogodivščine s sošolci, s katerimi smo marsikdaj kaj ušpičili. Ne bom pozabila dne, ko smo bile s sošolkami kaznovane, ker smo na tla zalepile papirčke. Za kazen smo ostale po šoli in snažilkam pomagale čistiti šolske prostore. Nazadnje se je ta pokora spreobrnila v zanimivo in lepo dogodivščino, na katero še danes pomislim z nasmehom.

Lea Predikaka (učenka OŠ Fram 2001-2010)

Predaja ključa,
2. 6. 2016

Intenzivne priprave MPZ,
10. 1. 2020

Snemanje za oddajo Dobro
jutro, 27. 9. 2018

Na framsko šolo me vežejo lepi spomini odraščajočega učenca, ki je prav tukaj začel spoznavati pomen izobrazbe ter učenja, prijateljstva in sodelovanja, prve zaljubljenosti, spoštovanja učiteljev in drugih. Veljalo je, da ima učitelj/tovariš zmeraj prav, doma sem bil deležen dodatne edukacije, če sem v šoli kaj ušpilil. Ob mami, ki je bila učiteljica slovenščine na šoli, kaj drugega ni bilo za pričakovati. Na framske učitelje me vežejo prijetni spomini in spoštovanje. Na učiteljico Marico Kozoderc, ki je imela prav materinski odnos do učencev, pa na Slavka Osebika, ki me je upravičeno potegnil za »sladke« lase, pa na ... Seveda, se najde tudi kakšen manj prijeten spomin.

Pomen izobrazbe za slehernega človeka, kar ti ne more nihče vzeti, in vseživljenjskega učenja, s čimer v življenju širiš svoje obzorje, mi je bila položena v zibelko, saj izhajam iz učiteljske družine. Framska šola, »srčika kraja«, me spremlja ob zavedanju, da je ded prišel za ravnatelja v Fram že pred drugo svetovno vojno, da je oče preživel del mladosti v ravnateljevem stanovanju v framski šolski zgradbi, maminem ravnateljevanju in njenem posebno globokem odnosu s šolo in krajem, moji pedagoški izobrazbi in dvoletnem poučevanju na tej šoli ter mojih otrocih, ki so in še obiskujejo šolo. Lahko le zakličem in čestitam, še posebej sedanjim pedagogom in delavcem na šoli: »Ad multos annos!« »Na mnoga leta!«

Danijel Grafenauer (učenec OŠ Fram 1983-1991 in učitelj 2003-2005)

Priznati moram, da vsaj v osnovno šolo nikoli nisem preveč rad hodil. Moja prva asociacija nanjo bo vedno nespodobno zgodnje vstajanje, ki ga še zdaj ne maram. Kljub temu pa se je v osmih letih skoraj vsakdanjega druženja z rumeno stavbo sredi Frama nabralo za nekaj košev spominov. Najprej na družino iz našega bloka pri Ribi, ki se je ob jutrih skupaj podajala na sicer samo nekaj sto metrov dolgo pot, pa na sošolke in sošolce, ki so se mi dolga leta zdeli najboljši na svetu. Z velikim užitkom pripovedujem tudi o svojem trpljenju med šolskimi kosili, ko sem včasih obupano obsedel nad polnim krožnikom, medtem ko me je strogo opazovala za moj zdrav razvoj zaskrbljena kuharica. K sreči sem tu in tam prepričal kakšnega prijatelja, da je namesto mene nesel pladenj nazaj v kuhinjo. In čeprav je spominskih utrinkov še veliko, so najsvetlejši tisti, ki me ponesejo v tretji in četrti razred. Precej zaradi naše takratne učiteljice Olge, obenem pa zato, ker smo bili sošolke in sošolci takrat izjemno povezani med seboj. Danes skoraj z nekakšnim ponosom pomislim celo na to, da sem v tretjem razredu naredil svoj verjetno največji disciplinski prekršek. Med tekanjem po učilnici sem pohodil in uničil napis iz stiropora za šolsko proslavo ob dnevu Rdečega križa. Doma sem hotel neslavno dejanje seveda zamolčati, a kaj ko je moja mama zanj že takoj izvedela v zbornici.

Aleš Maver (učenec OŠ Fram 1985-1993)

Učenec framske šole sem bil vseh osem let, pred tem sem obiskoval tudi framski vrtec. Glede na to, da smo živeli v sosednji vasi, Radizel, ki sodi k Slivnici, je bilo nekoliko nenavadno, da sem hodil v šolo Fram. Glavni 'krivec' za to je bila mama Dragica, ki je delala v računovodstvu in me je vsak dan vozila s seboj v šolo, kjer sva opravljala vsak svoje delo. Na začetku mi je bilo to v redu, bil sem namreč sinček edinček, kasneje, v višjih razredih, pa me je to začelo motiti, predvsem zato ker so me začele punce zafrkavati in v hecu zbadati. A kljub temu imam na šolanje v Framu lepe spomine, saj so bile učiteljice v veliki večini super (razen redkih izjem, ki so me tožile mami), pa tudi s sošolci se še vedno občasno srečujemo.

Sašo Kragelj (učenec OŠ Fram 1984-1992)

Čeprav sem v zrelih letih opravljal funkcijo prvega župana naše občine, bil minister za promet in zveze, služboval na visokih položajih, pa se ne morem pohvaliti, da sem bil v osnovnošolskih letih med najboljšimi učenci. Zmeraj sem bil v zlati sredini ali celo pod njo. Najbolj sta mi bila pri srcu zgodovina in zemljepis, medtem ko sta mi slovenščina in matematika predstavljala trn v peti, a sem tudi njiju kasneje vzljubil in se tako izboljšal, da sem bil v zaključnem letu celo matematični inštruktor mlajšim učencem - specialist za račune z več neznankami. Hja, vse življenje se učiš in izboljšuješ.

Iz časa šolanja sina Andreja pa mi je v glavi ostala zanimiva anekdota. Minka Golaušek, dolgoletna tajnica na šoli, ni mogla pozabiti Andrejevih besed, ko je bil še šolar: "Ko bom velik, bom zdravnik in takrat vas bom zdravil." Besede otroka, ki so se dejansko uresničile, k čemur so pripomogli tudi framski učitelji, ki prepoznajo in spodbujajo otrokove potenciale.

Anton Bergauer, učenec OŠ Fram 1957-1965)

Valeta, 22. 6. 2011

24. 1. 2023 - odbojka - naj šport v Framu

Božiček med otroki z maskami zaradi pandemije Covid-19, 20. 12. 2021

Tehniški dan na Lesarski šoli, 3. 5. 2011

Ko sem se na izboru ravnateljev predstavil kolektivu, so me učitelji vprašali, kakšna je moja vizija razvoja šole. Spomnim se, da sem jim odgovoril, da je težko imeti vizijo o nečem, če ne poznaš preteklih temeljev, na katerih bi lahko gradil prihodnost. In vendarle smo nato skupaj stopali po 10-letni poti razvoja in sprememb, v času katerih sem se trudil predvsem za povezovanje sodelavcev, napredek šole in pomoč socialno šibkim. Že v svojih časih sem razmišljal o preureditvi gostilne Turner v šolsko poslopje, iskal ideje za izgradnjo nove šole v ravninskem delu, a redke so šole, ki bi kljub prostorsko nevhvaležni umeščenosti v okolje tako rasle in se razvijale, kot se je framska. Kadrovsko in strokovno je bila vselej med najboljšimi, ponosen pa sem, da sem ji v svojem obdobju dodal še sodobno tehnično opremljenost, kot jo je tedaj imela malokatera šola. Ta začetek sodobnega poučevanja z interaktivnimi tablam in ostalo računalniško opremo pa se skriva v zanimivi anekdoti: nekega dne sem na hodniku srečal učenca, ki mi je povedal, da gre po zemljevid v eno izmed učilnic. In takrat se mi je utrnula ideja, da bi lahko vsak razred imel elektronsko tablo, s katero bi učitelj v pouk vnašal sodobne trende, ga naredil bolj zanimivega in imel vsakršno informacijo takoj pri roki. Razvoj meni ljube šole spremljam še danes in ponosen sem, da sem bil del njenega izobraževalnega sistema, s katerim še vedno nisem povsem prerezal popkovine, saj se nas 12 (aktivnih in upokojenih) ravnateljev še danes redno srečuje in spremlja šolske novice.

Zoran Kregar (ravnatelj OŠ Fram 2003 - 2013)

V Fram sem prišla na začetku šolskega leta 1977/78. Pred tem sem poznala naselje samo po dobrem bučnem olju, tega leta pa je postalo moj dom za 30 let in kraj mojega dela za 41 let. Ker nekateri moji potomci še zdaj živijo in delajo v Framu ter obiskujejo framsko šolo, mi je ta čudovita podpohorska vasica še vedno zelo blizu in se tudi zato rada vračam vanjo.

Prvi pozdrav kot učiteljica matematike (in na začetku tudi fizike) sem doživela na šolskem dvorišču pod orehi, ko sem prišla na prvi ogled. Učenci so gledali skozi okno matematične učilnice in glasno komentirali: »Tota pa je sigurno nova za matematiko!«

Vrstila so se leta dela z učenci, druženja s sodelavci, sodelovanje v kraju. Kako pestro je bilo v tem času na šoli! Na začetku vsakega šolskega leta novi obrazi med učenci (kasneje tudi vedno bolj med učitelji), nov zagon in nova pričakovanja. Ob koncu šolskega leta - še posebej, ko sem bila razredničarka učencem zaključnega razreda - pa vneseno slovo od še ene generacije učencev, s katerimi smo doživeli veliko lepega in poučnega tako zanje kot zame.

Z novimi izzivi in hkrati novimi ljudmi sem se srečala, ko sem bila nekaj let pomočnica ravnatelja in kasneje ravnateljica te šole. Moj delokrog v tem obdobju ni zajemal zgolj delo z učenci, ampak tudi poglobljeno sodelovanje z vsemi sodelavci na šoli, s krajanji, z županom, z drugimi delavci na občini, z ministrstvom in številnimi službami, ki so vpletene v šolstvo. Uspelo nam je pridobiti nekaj novih prostorov in delovnih pripomočkov za lajšanje delovnih pogojev.

Naj povzamem: framska šola ima svoje (posebno) mesto v mojem srcu. Želim, da se razvija in širi še naprej, predvsem pa, da jo bodo obiskovali zadovoljni in uspešni učenci.

(Ema Maver (učiteljica MAT, FIZ 1977-2013; pomočnica ravnatelja 2006-2013; ravnateljica 2013-2018)

zaključna prireditev,
17. 6. 2008

Muzikala Mamma mia in Briljantina,
20. 3. 2010 oz. 2015

Ekskurzija v London,
27. 2. 2023

TO JE NAŠA ŠOLA!

1896 (pribl. letnica, povzeto po šolski fotokroniki)

oktober 1991

februar 1996

POIMENOVANJA OŠ FRAM SKOZI ČAS

1837/38 - Farna šola sv. Ane Fram

1863/64 - Farna šola Fram

1875/76 - 3-razredna ljudska šola Fram

1896/97 - 4-razredna splošna mešana ljudska šola Fram

1904/05 - 5-razredna splošna mešana ljudska šola Fram

1907/08 - 5-razredna mešana ljudska šola Fram

1921/22 - 5-razredna mešana osnovna šola Fram

1927/28 - 6-razredna mešana osnovna šola Fram

1932/33 - Državna narodna šola Fram

1945/46 - 6-razredna osnovna šola Fram

1948/49 - 7-letna osnovna šola Fram

1950/51 - Nižja gimnazija Fram

1975/76 - Osnovna šola Bračičeve brigade

1992/93 - Osnovna šola Fram

december 1995

julij 1996

oktober 1997

Pogled s klanca v Ranče,
13. 8. 2023

februar 1999

6. 7. 2022, v ospredju viden spomenik borcem, postavljen septembra 1973, 2021. prestavljen na pokopališče Fram

30. 7. 2023,
pogled s pokopališča

30. 7. 2023, v ospredju 2021. zgrajeno avtobusno postajališče

30. 7. 2023, šolska stavba, nekdanje gostišče Turner

30. 7. 2023, na desni strani nova košarkarska površina (2022)

VIRI IN LITERATURA

1. Černež, L. (1912). Dr. Pavel Turner. V: *Zvonček*, letnik 13, št. 3, str. 61-63.
2. Detela, A., Pokrivač, S. (1999). *Šola ta naša vsakdanja*: raziskovalna naloga (mentorica Ema Maver). Fram.
3. Digitalna knjižnica Slovenije (knjige, periodika, rokopisi in slike o Framu, šolstvu in pomembnih osebnostih).
4. Dolinčar, B. (2023). V prikupni pohorski vasi že 270 let proizvajajo bučno olje. V: *Vzajemnost*, marec, 3, str. 70-71.
5. Grafenauer, G. (2014) (ur.) *Oroslav Caf in Fram*. Fram: KUD dr. Pavel Turner Fram in KUD Rače.
6. Grafenauer, G., Grafenauer, D. (2013). Zgodovina šolstva v Framu od začetkov do konca druge svetovne vojne. V: V. Stavbar (ur.), *Framsko: Zgodovina Frama z okolico I* (str. 237-246). Rače: Občina Rače - Fram.
7. Grafenauer, Z. (1988). *Uvajanje novosti in razkroj tradicionalne kulture ter stopnja njene ohranjenosti v naselju Požeg, krajevna skupnost Fram, občina Maribor-Tezno od zadnjih dveh desetletij preteklega stoletja naprej*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
8. Grafenauer, Z., Grafenauer, G. (1990). *Zgodovina šolstva v Framu od začetkov do druge svetovne vojne*: seminarska naloga. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
9. Grujič, A., Belas, M., Škrinjar, T. (2021). *Kako je rasla framska šola 1808-1945 in takratni učitelji*: raziskovalna naloga (mentorica Tatjana Ajd Krامل). Fram.
10. Koropec, J. (2001). Dr. Pavel Turner - domačin Framskega Pohorja. V: *Turnerjev zbornik*, letnik 1, št. 1, str. 11-15.
11. Marčič, E. (1968). *Zgodovina planiške šole in njenega okoliša*: seminarska naloga. Fram.
12. Matjašič Friš, M. (2001). "Spomini iz mojega življenja" dr. Pavla Turnerja. V: *Turnerjev zbornik*, letnik 1, št. 1, str. 165-250.
13. Meklav, Z., Štibler, U. (2012). *Rojstva v Framu z okoliši po letu 1945*: raziskovalna naloga (mentorici Tatjana Ajd Krامل in Simona Napast). Fram.
14. Nadškofija Maribor. Arhivski fond 1786-1914. Dostopno na: <https://data.maticula-online.eu/sl/slovenia/maribor/fram/>
15. Rat. F. (1873). Zgodovina učilnice in učiteljev v Framu. V: *Kronika*. Maribor: Nadškofijski arhiv.
16. Sivec, I. (2022). *Brezdomec: bajke in povesti o pisatelju in etnologu Janezu Trdini*. Mengeš: ICO.
17. Spletni arhiv časnika Večer.
18. S. N. (1972). Zakaj na Planici pravzaprav nočejo šole. V: *Večer*, 23. 9., str. 6, 7.
19. Šebjanič, M.: Podoba učitelja v slovenski prozi. V: *Jezik in slovstvo*, letnik 56, št. 5/6, str. 73-92.
20. Šolski arhiv.
21. Štern, O. (1976). *Slovenske narodne pesmi iz Frama*. Fram.
22. Velunšek, S. (2006). *Osnovna šola Fram 1854-2000*. Maribor: Pokrajinski arhiv, str. 173-174.

SLIKE IN FOTOGRAFIJE

1. dLib
2. Innea studio
3. Naslovnica Šolske uredbe. Dostopno na: <https://rb.gy/tdn5a> [Pridobljeno 28. 6. 2023]
4. Spletni arhiv časnika Večer
5. Šolski arhiv
6. Zasebna last (Vlasta Celestina Jošt, Slavko Osebik, Simona Napast)

"Pravim: Sloga jači, nesloga slabi! Ker so Framčani vedno bili složni, bi rekel, do vrhunca dospeli, ako pa bi se mednje nesloga vrinila, bi vse drugače izpadlo. Srečna Avstrija! ki ima še tako umne in pogumne državljane, kakor so Framčani, ki so v svoji, rekel bi, revščini, si tako lepo in veliko šolsko poslopje priskrbeli, dobro vedoč, da za naprej naj že imajo dvoje ali troje učiteljev, ne bodo kar peneza šolske dače više plačali kakor drugod, ko samo enega učitelja imajo; pa tudi da trije učitelji v trajnem razredu njihove otroke bolj natanko podučiti zmorejo kakor eden sam v poldnevnem pouku. Podučen in prav omikan rod pa tudi ljubi svojega vladarja kot svojega očeta, zato sem prepričan, da vam iz srca govorim, ako kličem našemu svetlemu cesarju Francu Jožefu slava, slava, slava!" (govor Franca Rata ob otvoritvi šolskega poslopja leta 1873; župnijska kronika).